ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ Κ
ΛΑΥΡΙΩΤ
ΑΥΖΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

1878

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφεῖον τῆς Ἑ σ τ ί α ς ; Ὁδὸς Σταδίου, 6

1878

Ἀριθ. 145 — Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἕκτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχίζουσι ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἰταλίου, 8. — 8 Ὀκτωβρίου 1878

Σφραγὶς

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΣΗΜΟΥ ΕΝ ΕΤΕΙ 1824

Ἡ ἀνωτέρω σφραγὶς ἐλήφθη ἐξ ἐνοικιαστηρίου, συνταχθέντος ἐν ἔτει 1824 ἐν Μεσολογγίῳ, ἐνώπιον τοῦ τότε ἀστυνόμου τῆς πόλεως ταύτης. Τὸ πρωτότυπον τοῦ περιέργου τούτου ἐγγράφου ἐκοινοποιήθη ἡμῖν ὑπό τινος ἀναγνώστου τῆς Ἑστίας. Σ. τ. Δ.

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκενς.

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 687.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

Λεπτομέρειαι περὶ τοῦ βίου τοῦ Ὄλιβερ παρὰ τῷ κυρίῳ Μπράουνλῳ. — Ἀξιοσημείωτος πρόρρησις κυρίου τινὸς Γκρίμγουιγκ περὶ τοῦ παιδίου.

Ὁ Ὄλιβερ συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν ταχέως ἐκ τῆς λιποθυμίας, ἥτις ἐπῆλθεν αὐτῷ ἐκ τῆς ἐπιφωνήσεως τοῦ κυρίου Μπράουνλω. Οὗτος δὲ καὶ ἡ κυρία Μπέντγουιν ἀπέφυγον ἐπιμελῶς νὰ τῷ κάμωσι λόγον περὶ τῆς εἰκόνος, καὶ ἡ συνδιάλεξις δὲν περιεστρέφετο πλέον οὔτε εἰς τὰ συμβάντα, οὔτε εἰς τὰ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Ὄλιβερ, ἀλλ' εἰς ἀντικείμενα κατάλληλα νὰ διασκεδάσωσιν αὐτὸν χωρὶς νὰ τῷ προξενῶσιν ἐντύπωσιν. Ἦτο ἀκόμη πολὺ ἀδύνατος καὶ δὲν ἐμπόρει νὰ σηκωθῇ διὰ νὰ προγευματίσῃ· ἀλλ' ὅταν τὴν ἐπαύριον κατέβη εἰς τὸ δωμάτιον τῆς οἰκονόμου, ἡ πρώτη αὐτοῦ κίνησις ἦν νὰ ῥίψῃ ἄπληστον βλέμμα εἰς τὸν τοῖχον ἐλπίζων νὰ ἐπανίδῃ τὴν εἰκόνα τῆς ὡραίας κυρίας· ἀλλ' ἡ προσδοκία του διεψεύσθη, διότι ἡ εἰκὼν ἔλειπε.

«Ἀ! βλέπεις, εἶπεν ἡ οἰκονόμος, ἂν δὲν διέλαθε τὸ βλέμμα τοῦ Ὄλιβερ· δὲν εἶναι πλέον ἐκεῖ.

— Τὸ βλέπω, κυρά, εἶπεν ὁ Ὄλιβερ στένων· διατί τὴν ἐπῆραν;

— Τὴν ἐξεκρέμασαν, παιδί μου, ἀπεκρίνατο ἡ πρεσβῦτις, διότι ὁ κύριος Μπράουνλω εἶπεν ὅτι ἡ θέα αὐτῆς τῆς εἰκόνος ἐφαίνετο πῶς σοῦ ἔκαμνε κακὸν καὶ ἐδυσκόλευεν ἴσως τὴν θεραπείαν σου.

— Ὦ! ὄχι, κυρά, δὲν μοῦ ἔκαμνε κακόν, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Ὄλιβερ μετὰ ζωηρότητος. Τὴν ἀγαποῦσα παρακολύ!

— Μπᾶ! μπᾶ! εἶπεν ἡ πρεσβῦτις φαιδρῶς· κάμε νὰ γίνῃς καλὰ γρήγορα καὶ θὰ τὴν βάλλουν πάλιν 's τὴν θέσιν της. Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι. Τώρα ἂς ὁμιλήσωμεν διὰ τίποτε ἄλλο.»

Ἡ ἀγαθὴ πρεσβῦτις εἶχεν ἐπιδαψιλεύσει τοσαύτας φιλοστόργους φροντίδας τῷ Ὄλιβερ, ὥστε ἐκεῖνος ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ καὶ νὰ μὴ τῇ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς εἰκόνος· ἤκουσε τοὐναντίον μετὰ προσοχῆς ὅσα ἐκείνη τῷ διηγεῖτο περὶ μιᾶς καλῆς καὶ ὡραίας ἀδελφῆς, ἣν εἶχε, ἡ ὁποία ὑπανδρεύθη ἕνα ὡραῖον καὶ καλὸν ἄνθρωπον, μὲ τὸν ὁποῖον συνέζη εἰς τὴν ἐξοχήν· περὶ τοῦ υἱοῦ της, ὅστις ἦτο ὑπάλληλος ἐμπόρου τινὸς ἐν Ἰνδικῇ, καὶ ὅστις ἦτο ἐπίσης πολὺ καλὸς νέος καὶ τῇ ἔγραφε τέσσαρας φορὰς τὸν χρόνον τόσον ὡραίας ἐπιστολάς, ὥστε καὶ μόνον συλλογιζομένη αὐτὰς δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της. Ὅτε δὲ διὰ μακρῶν ἐπεξέτεινε τὸν λόγον ὁμιλοῦσα περὶ τῆς τελειότητος τῶν τέκνων της καὶ περὶ τῶν προτερημάτων τοῦ μακαρίτου συζύγου της, ὅστις ἦτο ἐξαίρετος ἄνθρωπος, ἀποθανὼν πρὸ εἰκοσιέξ ἀκριβῶς ἐτῶν, ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ τείου. Μετὰ τὸ τέιον, ἐπεχείρησε νὰ δείξῃ εἰς τὸν Ὄλιβερ πῶς παίζεται τὸ χαρτοπαίγνιον cribbage, ὅπερ ἐκεῖνος ἔμαθεν ἀμέσως. Ἔπαιξαν λοιπὸν ὁμοῦ μετὰ μεγάλης σοβαρότητος, ἕως οὗ ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ πίῃ τὸ παιδίον ὀλίγον θερμὸν οἶνον, ἀνακατωμένον μὲ νερόν, ἐμβάπτον ἐν αὐτῷ μίαν φέταν καψαλισμένου ψωμίου προτοῦ κατακλιθῇ.

Ἦσαν εὐτυχεῖς αἱ ἡμέραι τῆς ἀναρρώσεως αὐτοῦ διὰ τὸν Ὄλιβερ· περὶ αὐτὸν τὸ πᾶν ἦν γαλήνιον, καθάριον, ἐπιμεμελημένον, καὶ τοσαύτας καλοκαγάθους φροντίδας ἐπεδαψίλευον αὐτῷ, ὥστε μετὰ τὴν ἐλεεινότητα τοῦ προτέρου βίου του, τῷ ἐφαίνετο νῦν ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὸν παράδεισον. Ὅταν ἀνέλαβεν ἐπαρκεῖς δυνάμεις ἵνα ἐνδυθῇ, ὁ κύριος Μπράουνλω ἐχορήγησεν αὐτῷ νέα ἐνδύματα, ἓν κασκέττον καὶ ὑποδήματα. Εἶπαν εἰς τὸν Ὄλιβερ ὅτι ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ τὰ παλαιά του ἐνδύματα· τὰ ἔδωκε λοιπὸν ἀμέσως εἰς μίαν ὑπηρέτριαν, ἥτις πολὺ τὸν περιεποιεῖτο, παρακαλῶν αὐτὴν νὰ τὰ πωλήσῃ εἰς κάνενα Ἑβραῖον καὶ νὰ

κρατήσῃ τὰ χρήματα. Ἐκείνη δὲν περιέμεινε νὰ τῆς το ἐπαναλάβωσι, ὁ δὲ Ὄλιβερ, ἰδὼν ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς οἰθούσης τὸν Ἑβραῖον διπλοῦντα τὰ ἐνδύματα, τιθέντα αὐτὰ εἰς τὸν σάκον του καὶ ἀπομακρυνθέντα, μεγάλως ἐχάρη, συλλογιζόμενος ὅτι δὲν θὰ τα ἐπανίδῃ πλέον καὶ ὅτι δὲν εἶχε τὸν φόβον νὰ τὰ φορέσῃ καὶ πάλιν. Ἦσαν δὲ ταῦτα, ἀνάγκη νὰ το εἴπωμεν, ἐλεεινὰ ῥάκη; ὁ δὲ Ὄλιβερ πρώτην φορὰν τότε ἐφόρει καινουργῆ ἐνδύματα.

Ὀκτὼ περίπου ἡμέρας μετὰ τὸ συμβὰν τῆς εἰκόνος, ἐσπέραν τινὰ συνωμίλει μετὰ τῆς κυρίας Μπέντγουιν, ὅτε ὁ κύριος Μπράουνλω παρήγγειλε, ὅτι, ἐὰν ὁ Ὄλιβερ Τουίστ ἦτο εἰς κατάστασιν, ἐπεθύμει πολὺ νὰ τὸν ἴδῃ εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ.

«Θεέ μου! νίψου γρήγορα καὶ ἔλα νὰ σε κτενίσω, εἶπεν ἡ κυρία Μπέντγουιν. Εἶδες ἐκεῖ! Ἂν τὸ εἴξευρα πῶς ἤθελαν νὰ σε φωνάξουν, θὰ σοῦ ἔβανα ἐν ἄσπρον περιλαίμιον, θὰ σε ἔκαμνα ὡραῖον 'σὰν ἄστρον.»

Ὁ Ὄλιβερ ὑπήκουσε παραχρῆμα εἰς τὴν πρεσβύτιδα, αὕτη δὲ, ἂν καὶ πολὺ ἐλυπεῖτο διότι δὲν εἶχε καιρὸν νὰ τῷ σιδηρώσῃ τὸ μικρὸν περιλαίμιον, τοσούτῳ θελκτικὴν εὗρε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Ὄλιβερ, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν παρατηροῦσα αὐτὸν, ὥστε προέβη μέχρι τοῦ σημείου νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ἐπίστευε πῶς θὰ εὐμόρφαινε περισσότερον στολιζόμενος.

Ὁ Ὄλιβερ ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ γραφείου, καὶ ὅταν ὁ κύριος Μπράουνλω εἶπε νὰ εἰσέλθῃ, ἤνοιξε καὶ εὑρέθη εἰς δωμάτιον, ἐν ᾧ ἦσαν πλῆθος βιβλίων, καὶ οὗ τὸ παράθυρον ἔβλεπεν εἰς ὡραῖον κῆπον. Πλησίον τοῦ παραθύρου ἦτο μία τράπεζα, πρὸ τῆς ὁποίας καθήμενος ὁ κύριος Μπράουνλω ἀνεγίνωσκε. Ἰδὼν τὸν Ὄλιβερ, ἀπέθηκε τὸ βιβλίον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν εἰς τὸ παιδίον νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ καθήσῃ πλησίον τῆς τραπέζης. Ὁ Ὄλιβερ ἐκάθησε, ἀπορῶν πῶς εὑσκονται ἄνθρωποι ἀναγινώσκοντες τόσῳ πολλὰ βιβλία, γραφέντα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταστήσωσι τὸν κόσμον σοφώτερον· ἀντικείμενον ὅπερ διεγείρει τὴν ἀδιάλειπτον ἀπορίαν καὶ ἀνθρώπων μᾶλλον πεπειραμένων τοῦ Ὄλιβερ.

«Πολλὰ βιβλία ἢ ὄχι, παλληκάρι μου; εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, παρατηρήσας τὴν περιεργίαν μεθ' ἧς ὁ Ὄλιβερ ἐθεώρει τὰς κοσμούσας τοὺς τοίχους βιβλιοθήκας.

— Ναί, σὲρ, παραπολλὰ, ἀπεκρίνατο ὁ Ὄλιβερ· ποτέ μου δὲν εἶδα τόσα.

— Θὰ τὰ διαβάσῃς, εἶπεν ὁ πρεσβύτης καλοκαγάθως, καὶ θὰ αἰσθανθῇς μεγαλειτέραν εὐχαρίστησιν ἀναγινώσκων αὐτὰ παρὰ παρατηρῶν τὸ δέσιμόν των· οὐχὶ ὅμως πάντοτε, διότι εἰσὶ καὶ βιβλία, τῶν ὁποίων ὅλη ἡ ἀξία συνίσταται εἰς τὸ δέσιμόν των.

— Θὰ ἦναι βέβαια τὰ χονδρὰ ἐκεῖνα ἐκεῖ, σὲρ, εἶπεν ὁ Ὄλιβερ, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου ὀγκώδεις τινὰς τόμους εἰς τέταρτον, ἐστοιχωμένους μὲ ἐπίχρυσα κοσμήματα.

— Ὄχι πάντοτε, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς πρεσβύτης μειδιῶν καὶ κτυπῶν θωπευτικῶς τὴν παρειὰν τοῦ παιδίου. Εἶναι πολλὰ πολὺ βαρειὰ ἂν καὶ ἔχουν πολὺ μικρὸν σχῆμα. Σοῦ ἀρέσει νὰ γίνῃς σοφὸς καὶ νὰ γράφῃς βιβλία, ἔ;

— Νομίζω, σὲρ, πῶς καλλίτερα θὰ μοῦ ἤρεσε νὰ διαβάζω, ἀπεκρίνατο ὁ Ὄλιβερ.

— Πῶς! εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω· δὲν ἤθελες νὰ γίνῃς συγγραφεύς;»

Ὁ Ὄλιβερ ἐσκέφθη ὀλίγον καὶ ἐπὶ τέλους εἶπεν ὅτι ἐπίστευε πῶς προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ ἦναι κάνεὶς βιβλιοπώλης. Ὁ γέρων κύριος ἐγέλασεν ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἡ ἀπάντησις ἦτο ἐξαίρετος· ὅπερ ἐχαροποίησε τὸν Ὄλιβερ, ἂν καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ διατί ἡ ἀπάντησίς του ἐθεωρήθη πνευματώδης.

«Λοιπὸν μὴ φοβεῖσαι, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, ἀναλαβὼν τὸ σοβαρὸν αὐτοῦ ἦθος· δὲν θὰ σε κάμωμεν συγγραφέα, ἐν ὅσῳ ὑπάρχῃ ἔντιμόν τι ἐπάγγελμα νὰ μάθῃς, ἔστω καὶ κτίστου ἐν ἀνάγκῃ.

— Εὐχαριστῶ, σὲρ,» εἶπεν ὁ Ὄλιβερ, καὶ ἡ ζωηρότης τῆς ἀπαντήσεώς του ἔκαμε καὶ πάλιν νὰ γελάσῃ τὸν πρεσβύτην, ὅστις ὑπετονθόρυσεν ὀλίγας λέξεις περὶ θαυμασίου ὁρμεμφύτου, εἰς ἃς ὁ Ὄλιβερ δὲν προσέσχε πολὺ διότι καλὰ καλὰ δὲν τας ἐνόησε.

«Τώρα, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω μὲ τόνον φωνῆς ὅτι μειλιχιώτερον τοῦ συνήθους, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ σοβαρώτερον, τώρα, παιδί μου, σὲ παρακαλῶ νὰ δώσῃς προσοχὴν εἰς ὅ τι θὰ σοῦ εἴπω. Θὰ σοι ὁμιλήσω ἄνευ περιφράσεων, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶσαι εἰς κατάστασιν νὰ με ἐννοήσῃς ἐπίσης καλὰ, ὅσον καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι μεγαλειτέρας ἡλικίας ἀπὸ σέ.

— Ἀχ! σὲρ, σᾶς καθικετεύω, μή μου εἰπῆτε ὅτι πρέπει νὰ φύγω! ἀνεκραύγασεν ὁ Ὄλιβερ ἀνησυχήσας ἐκ τοῦ σοβαροῦ τόνου τῆς φωνῆς τοῦ προστάτου του· μή με διώχνετε, σὲρ, καὶ ἀναγκασθῶ νὰ γυρίζω 'ς τοὺς δρόμους. Ἀφῆτέ με νὰ μένω ἐδῶ καὶ νὰ σας δουλεύω. Μή με στέλλετε πάλιν εἰς τὸ φοβερὸν μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐγλύτωσα. Λυπηθῆτε ἕνα πτωχὸ παιδί, σὲρ, σᾶς παρακαλῶ.

— Ἀγαπητόν μου παιδί, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, συγκινηθεὶς ἐκ τῆς ζέσεως μεθ' ἧς ἱκέτευεν αὐτὸν ὁ Ὄλιβερ, μὴ φοβῆσαι, δὲν θὰ σε ἐγκαταλείψω, ἐκτὸς ἂν σὺ με βιάσῃς εἰς τοῦτο.

— Ποτὲ, σὲρ, ὤ, ποτὲ, εἶπε διακόψας αὐτὸν ὁ Ὄλιβερ.

— Ἐλπίζω τοῦτο, ἐξηκολούθησεν ὁ πρεσβύτης· εἶμαι πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ με ἐξαναγκάσῃς εἰς τοῦτο. Ἂν καὶ πολλὰς ἀπογοητεύσεις ἐδοκίμασα παρ' ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἠθέλησα νὰ κάμω καλὸν, εἶμαι ὅμως σφόδρα διατεθειμένος νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς σὲ, καὶ ἐνδιαφέρομαι περὶ σοῦ περισσότερον ἀφ' ὅσον δύναμαι νὰ σοι εἴπω. Ὅσους ἠγάπησα μὲ τὴν μεγαλειτέραν τρυφερότητα εὑρίσκονται τώρα εἰς τὸν τάφον· ἀλλ' ἂν καὶ παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν τὸ γόητρον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ βίου μου, δὲν μετέβαλον τὴν καρδίαν μου εἰς φέρετρον, οὐδ' ἔκλεισα αὐτὴν διὰ παντὸς εἰς φιλόστοργα αἰσθήματα· ἡ μεγάλη θλῖψίς μου συνετέλεσε τοὐναντίον εἰς τὸ νὰ ἐνισχύσῃ ταῦτα· καὶ οὕτω κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε νὰ γίνῃ, διότι ἡ δυστυχία ἐξαγνίζει τὴν καρδίαν μας.»

Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὡς εἰ ὡμίλει καθ' ἑαυτὸν, ἐσίγησεν ἐπί τινας στιγμὰς, ἐν ᾧ ὁ Ὄλιβερ, ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, μόλις ἐτόλμα νὰναπνεύσῃ.

«Ἐὰν σοῦ ὁμιλῶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐπανέλαβε τέλος ὁ κύριος Μπράουνλω φαιδρότερον, τοῦτο τὸ κάμνω διότι ἡ καρδία σου εἶναι νεαρὰ, καὶ εἰξεύρων ὅτι πολλὰς μεγάλας θλίψεις ἐδοκίμασα, θὰ ἀποφύγῃς οὕτω μετὰ μεγαλειτέρας φροντίδος νὰνανεώσῃς ταύτας. Λέγεις ὅτι εἶσαι ὀρφανὸς, χωρὶς φίλον εἰς τὸν κόσμον. Αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας ἠδυνήθην νὰ συλλέξω, ἐπιβεβαιοῦσι τοὺς λόγους σου. Διηγήθητί μοι τὴν ἱστορίαν σου· εἰπέ μοι πόθεν ἔρχεσαι, ποῖος σὲ ἀνέθρεψε καὶ πῶς ἐγνώρισες τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τῶν ὁποίων σὲ εὗρον. Εἰπέ μοι μόνον τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι ἐν ὅσῳ ζῶ, δὲν θὰ ἦσαι ἐστερημένος φίλου.»

Ἐπί τινας στιγμὰς ὁ Ὄλιβερ δὲν ἠδυνήθη νὰ ὁμιλήσῃ ἐκ τῶν λυγμῶν· ἔμελλε νὰ διηγηθῇ πῶς ἀνετράφη ἐν τῇ ἐξοχῇ καὶ πῶς ὡδηγήθη εἰς τὸ πτωχοκομεῖον ὑπὸ τοῦ κυρίου Μπάμπλ, ὅτε τὸ ῥόπτρον τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ θύρας ἐκρούσθη δὶς ταχέως καὶ διὰ τρόπου ἀνυπομονησίας ἐμφαίνοντος. Ὑπηρέτης δέ τις εἰσελθὼν ἀνήγγειλε τὸν κύριον Γκρίμγουιγκ.

«Ἀναβαίνει; ἠρώτησεν ὁ κύριος Μπράουνλω.

— Μάλιστα, σὲρ, ἀπεκρίνατο ὁ θεράπων· ἠρώτησεν ἐὰν ὑπῆρχον *μάφιν*[1] εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἀφ' οὗ ἐγὼ τῷ εἶπα ὅτι ὑπάρχουν, ἀπεκρίθη ὅτι θὰ ἔλθῃ νὰ πάρῃ τὸ τσάι.»

Ὁ κύριος Μπράουνλω ἐμειδίασε καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ὄλιβερ εἶπεν ὅτι ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ ἦτο παλαιὸς φίλος του, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδῃ σημασίαν εἰς τοὺς ὀλίγον ἀποτόμους τρόπους του διότι κατὰ βάθος ἦτο κάλλιστος ἄνθρωπος.

«Πρέπει νὰ καταβῶ, σὲρ; ἠρώτησεν ὁ Ὄλιβερ.

— Ὄχι, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Μπράουνλω· προτιμῶ νὰ μείνῃς ἐδῶ.»

1. Εἶδος πλακουντίων διὰ τὸ τσάι.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθε γέρων τις κύριος, ἀρκούντως εὔσαρκος, ἐπὶ χονδρῆς στηριζόμενος βακτηρίας, διότι ἐχώλαινεν ὀλίγον· ἔφερε κυανοῦν ἐπενδύτην, ἐσωκάρδιον ἐκ ῥαβδωτοῦ ὑφάσματος, περισκελίδας ἐκ ναγκίνης, καὶ πῖλον πλατύγυρον. Ἐκ τοῦ θυλακίου τοῦ ἐσωκαρδίου του ἐξήρχετο ἀτημελῶς μακρὰ χαλυβδίνη ἅλυσις ὡρολογίου, εἰς ἧς τὸ ἄκρον ἐκρέματο ἓν κλειδίον. Τὰ δύο ἄκρα τοῦ λευκοῦ λαιμοδέτου του ἦσαν συνεπτυγμένα εἰς κόμβον, ἔχοντα ὄγκον πορτοκαλλίου. Ἡ στάσις του δὲ ἦτο ἀεικίνητος, ὥστε πᾶσα περιγραφὴ αὐτῆς ἀποβαίνει ἀδύνατος. Ἐν ᾧ ὡμίλει ἐκίνει τὴν κεφαλὴν ἀποτόμως καὶ προσέβλεπε διὰ τοῦ κανθοῦ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀπαραλλάκτως ὡς ψιττακός. Οὕτω πως εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ κρατῶν εἰς τοὺς δακτύλους μικρὸν τεμάχιον φλοιοῦ πορτοκαλλίου, ἀνεκραύγασε μετὰ δυσαρεσκείας·

«Εἰς τὸν Θεόν σας! ἰδέτε καὶ σεῖς! δὲν εἶναι παράξενον καὶ θαυμάσιον πρᾶγμα νὰ μὴ ἠμπορῶ νὰ ἔμβω εἰς κἀνὲν 'σπίτι χωρὶς νὰ εὕρω εἰς τὴν σκάλα ἓν κομμάτι πορτοκαλλόφλοιδα, ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὰ ὁποῖα κάμνουν τὴν τύχην των οἱ χειρουργοί. Ἕνα κομμάτι πορτοκαλλόφλοιδα μὲ ἔκαμε κουτσὸν καὶ εἶμαι βέβαιος πῶς κἀνὲν ἄλλο κομμάτι πορτοκαλλόφλοιδα θὰ ἦναι ὁ θάνατός μου. Ναί, κύριε, θὰ εὑρῶ τὸν διάβολόν μου μὲ τὰς πορτοκαλλόφλοιδες. Θὰ φάγω τὸ κεφάλι μου!»

Ἦτο αὕτη ἡ συνήθης ἔκφρασις, ἧς ἐποιεῖτο χρῆσιν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ πρὸς μείζονα ἔμφασιν. Ἦτο τόσῳ μεγάλη καὶ ὀγκώδης ἡ κεφαλή του, καὶ πρὸς ἐπίμετρον ἐπιπεπασμένη μὲ ἄφθονον κόνιν, ὥστε, καὶ ἂν ἡ ἐπιστήμη ἐφεύρισκε μέσον τι δι' οὗ νὰ ἠδύνατό τις νὰ τρώγῃ τὴν ἰδίαν κεφαλὴν, δὲν ἦτο καὶ πάλιν φόβος μὴ πραγματοποιηθῶσιν οἱ λόγοι του οὗτοι.

«Ναί, κύριε, θὰ φάγω τὸ κεφάλι μου, ἐπανέλαβεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ, κτυπῶν διὰ τῆς ῥάβδου του τὸ πάτωμα. Μπᾶ, τί εἶναι αὐτό; προσέθηκεν ἰδὼν τὸν Ὄλιβερ καὶ ὀπισθοχωρήσας δύο βήματα.

— Εἶναι ὁ νέος Ὄλιβερ Τουίστ, περὶ τοῦ ὁποίου σᾶς ὡμίλησα,» ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Μπράουνλω.

Ὁ Ὄλιβερ ἐχαιρέτισε.

«Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἦναι αὐτὸ τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον προσεβλήθη ἀπὸ πυρετὸν, εἶπεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ ὀπισθοχωρῶν ἀκόμη. Μίαν στιγμὴν! προσέθηκεν ἀποτόμως, ἐν τῇ χαρᾷ ἐπὶ τῇ ἀνακαλύψει του λησμονήσας τὸν φόβον μὴ κολλήσῃ πυρετόν. Στοιχηματίζω πῶς αὐτὸ θὰ ἦναι τὸ παιδί, ὁποῦ ἐκαθάρισε τὸ πορτοκάλλι καὶ ἔρριψε τοὺς φλοιοὺς εἰς τὴν σκάλαν. Θὰ φάγω τὸ κεφάλι μου, μὰ καὶ τὸ ἰδικόν του ὅμως μαζί.

— Ὄχι, δὲν εἶναι αὐτὸς, εἶπεν ὁ κύριος

Μπράουνλω γελῶν. Δὲν ἔφαγε πορτοκάλλι. Ἔλθετε, βάλετε ἐκεῖ τὸ καπέλλο σας καὶ ὁμιλήσατε μὲ τὸν φίλον μου.

— Αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ σκέπτωμαι φοβερὰ πράγματα, εἶπεν ὁ εὐερέθιστος γέρων ἐκβαλὼν τὰς χειρίδας του. Εἰς τὸν δρόμον μας εὑρίσκονται πότε ὀλίγαι πότε πολλαὶ πορτοκαλλόφλοιδαι καὶ ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ παιδὶ τοῦ χειρουργοῦ, ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν γωνίαν, τὰς βάλλει ἐπίτηδες· δὲν ἠπηγαίνω μακρυά, χθὲς τὸ βράδυ ἐξ αἰτίας μιᾶς τοιαύτης φλοιδας ἐγλύστρησε μία νέα, καὶ ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὰ κάγγελα τοῦ κήπου μου. Ὅταν ἐσηκώθη, τὴν εἶδα ὁποῦ παρετήρει τὸ καταχθόνιον κόκκινον φανάρι, τὸ ὁποῖον φωτίζει τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ χειρουργοῦ. Μὴ 'πηγαίνετε! τῆς φωνάζω ἀπὸ τὸ παράθυρον. Εἶναι φονιὰς! αὐτὸς βάλλει ἐπίτηδες νὰ σπάζουν τὸν σβέρκον τους οἱ ἄνθρωποι! Θὰ φάγω. . . .»

Ἐνταῦθα ὁ ὀργίλος γέρων ἐκτύπησε δυνατὰ διὰ τῆς ῥάβδου του τὸ πάτωμα· ἡ χειρονομία αὕτη ἦτο ἰσοδύναμος μὲ τὴν συνήθη του ἔκφρασιν. Εἶτα χωρὶς νὰ φήσῃ τὴν ῥάβδον του ἐκάθησε, καὶ ἐπιθεὶς ἐπὶ τῆς ῥινὸς διόπτρας, ἃς ἔφερε κρεμασμένας ἐκ πλατείας μελαίνης ταινίας, παρετήρησεν ἐταστικῶς τὸν Ὄλιβερ. Οὗτος δὲ, βλέπων ἑαυτὸν ἀντικείμενον κανονικῆς ἐπιθεωρήσεως, ἠρυθρίασε καὶ ἐχαιρέτισεν ἐκ δευτέρου.

«Αὐτὸ εἶναι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος παιδί; εἶπε τέλος ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ.

— Αὐτὸ μάλιστα, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Μπράουνλω, νεύων φιλικῶς τῷ Ὄλιβερ.

— Τί κάμνεις παιδί μου; εἶπεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ.

— Εὐχαριστῶ, σὲρ, πολὺ καλλίτερα,» ἀπεκρίνατο ὁ Ὄλιβερ.

Ὁ κύριος Μπράουνλω, φοβούμενος μήπως ὁ ἰδιότροπος φίλος του προσθέσῃ δυσαρέστους τινὰς λόγους, εἶπεν εἰς τὸν Ὄλιβερ νὰ καταβῇ καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν κυρίαν Μπέντγουιν νὰ φέρῃ τὸ τέιον. Ὁ Ὄλιβερ, ὃν οἱ τρόποι τοῦ νεοελθόντος δὲν εἶχον καταθέλξει, ἐθεώρησεν ἑαυτὸν εὐτυχῆ εὑρὼν ἀφορμὴν νὰ πέλθῃ.

«Δὲν εἶναι ἐξαίρετον παιδί; ἠρώτησεν ὁ κύριος Μπράουνλω.

— Δὲν εἰξεύρω, ἀπήντησεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ τραχέως.

— Πῶς;

— Ὄχι, δὲν εἰξεύρω· ἐγὼ ἔχω τὴν ἰδέαν πῶς ὅλα τὰ παιδία ὁμοιάζουν. Μόνον δύω εἴδη αὐτῶν γνωρίζω, τὰ ἰσχνὰ καὶ τὰ παχέα.

—Καὶ εἰς ποίαν κατηγορίαν ὑπάγεται ὁ Ὄλιβερ;

— Εἰς τὰ ἰσχνά. Ἔχω ἕνα φίλον τοῦ ὁποίου τὸ παιδὶ εἶναι χονδρὸν ὡς βαρέλι· καὶ τὸ λέγουν αὐτὸ ὡραῖον παιδί, μὲ τὸ χονδρὸν στρογγυλὸν κεφάλι του, τὰ κόκκινα μάγουλα καὶ τοὺς ἀπαστράπτοντας ὀφθαλμούς του. Εἰπὲ καλλίτερα φρικαλέον· νομίζει κάνεις πῶς τὰ ροῦχά του εἶναι εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ σπάσουν εἰς ὅλα τὰ μέρη, στενοχωρούμενα ἀπὸ τὸ σῶμά του· ἔχει φωνὴν πιλότου καὶ ὄρεξιν λύκου· τὸν γνωρίζω καλὰ τὸν κατεργάρη!

— Τὰ χαρακτηριστικὰ βλέπω αὐτοῦ δὲν ἔχουσι κἀμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ νέου Ὄλιβερ Τουίστ, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω· ὥστε μὴ θυμώνετε.

— Ἀλήθεια, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν θαξίζῃ ἴσως περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνον.»

Ὁ κύριος Μπράουνλω ἔδειξε μὲ τρόπον ἐκφράζοντα ἀνυπομονησίαν, ὅπερ προὐξένησεν ἄπλετον εὐχαριστησιν εἰς τὸν κύριον Γκρίμγουιγκ.

«Ναὶ, ἐπανέλαβε, ἴσως δὲν θαξίζῃ περισσότερον. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται; Τί εἶναι; Προσεβλήθη ἀπὸ πυρετόν. . . . ἔ! ἔπειτα; Δὲν προσβάλλονται μόνον οἱ ἔντιμοι ἄνθρωποι ἀπὸ πυρετόν, ἢ ὄχι; Καὶ οἱ κλέπται κἀμμίαν φορὰν προσβάλλονται ἀπὸ πυρετόν, ἔ; Ἐγνώρισα ἕνα, τὸν ὁποῖον ἐκρέμασαν εἰς τὴν Ἰαμαϊκὴν, διότι ἐσκότωσε τὸν αὐθέντην του· καὶ αὐτὸς προσεβλήθη ἓξ φορὰς ἀπὸ πυρετόν· μήπως νομίζετε πῶς τοῦ ἔδωσαν χάριν ἐξ αἰτίας τούτου; Μπᾶ! κολοκύθια!»

Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι κατὰ βάθος ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ ἦτο ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας διατεθειμένος νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ Ὄλιβερ συνηγόρει πολὺ ὑπὲρ αὐτοῦ· ἐκέκτητο ὅμως εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν τὴν μανίαν τῆς ἀντιλογίας, καὶ εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε κατὰ τὴν παροῦσαν ὥραν, ἀφ' ἧς εὗρεν ἓν τεμάχιον φλοιοῦ πορτοκαλλίου εἰς τὴν κλίμακα. Εὐθὺς ὡς εἰσῆλθεν ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ ντιλέγῃ εἰς τὸν φίλον του. Ὅταν δὲ ὁ κύριος Μπράουνλω τῷ ὡμολόγησεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ παντήσῃ εἰς μηδεμίαν τῶν ἐρωτήσεών του, διότι ἀνέβαλε νὰ ἐξετάσῃ τὸν Ὄλιβερ περὶ τοῦ βίου του μέχρις οὗ ἐντελῶς ἀναρρώσῃ, ἡ φυσιογνωμία τοῦ κυρίου Γκρίμγουιγκ προσέλαβεν ἔκφρασιν μυκτηριστικὴν καὶ κακεντρεχῆ, ἠρώτησε δὲ κατειρωνευόμενος ἂν ἡ οἰκονόμος συνείθιζε καθ' ἑκάστην ἑσπέραν νὰ μετρῇ τὰ ἀσημικά, διότι ἂν ἡμέραν τινὰ ἔλειπον δύο ἢ τρία κοχλιάρια, θὰ ἔτρωγε τὸ κεφάλι του, παρὰ. . . . κτλ.

Ὁ κύριος Μπράουνλω, καίτοι λίαν ζωηροῦ χαρακτῆρος, ὑπέμεινεν ὅμως ὅλα ταῦτα χωρὶς νὰ συγχυσθῇ, διότι ἐγνώριζε πληρέστατα τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ φίλου του.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ ἔσχε τὴν καλωσύνην νὰ εὕρῃ τὰ μάφιν ἐξαίρετα, καὶ τὰ πάντα ἔλαβον ὁμαλωτέραν τροπήν. Ὁ Ὄλιβερ, ὅστις συνέπινε τέιον μετὰ τῶν δύο φίλων, ἤρχισε νὰ μὴ στενοχωρῆται τόσῳ πολὺ ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ φοβεροῦ γέροντος.

«Καὶ διὰ πότε ἡ πλήρης, λεπτομερὴς καὶ ἀληθὴς ἀφήγησις τοῦ βίου καὶ τῶν συμβεβηκότων τοῦ Ὄλιβερ Τουίστ;» ἠρώτησεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ τὸν κύριον Μπράουνλω μετὰ τὸ τέιον.

Καὶ συγχρόνως ἔβλεπεν ὑπόδρα τὸν Ὄλιβερ.

«Αὔριον τὸ πρωΐ, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω· ἐπιθυμῶ νὰ γίνῃ τοῦτο μεταξύ μας. Νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ γραφεῖον αὔριον τὸ πρωΐ, φίλε μου.

— Μάλιστα, σὲρ,» εἶπεν ὁ Ὄλιβερ.

Ἀπεκρίθη δὲ μετά τινος δισταγμοῦ, διότι ἐδειλίασε βλέπων τὸν κύριον Γκρίμγουιγκ ἀτενίζοντα αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτί.

«Θέλεις νά σοι τὸ εἴπω, εἶπεν οὗτος ταπεινῇ τῇ φωνῇ τῷ κυρίῳ Μπράουνλω· δὲν θὰ ἔλθῃ αὔριον τὸ πρωΐ· τὸν εἶδα διστάζοντα· τὴν ἔπαθες, φίλε μου.

— Καὶ ἐγὼ σᾶς λέγω πῶς θὰ ἔλθῃ, ἀπεκρίνατο ὁ κύριος Μπράουνλω.

— Ἂν δὲν ἔλθῃ, εἶπεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ, νὰ φάγω. . . .»

Καὶ ἐκτύπησε διὰ τῆς βακτηρίας τὸ πάτωμα.

«Ἠμπορῶ νὰ ὁρκισθῶ εἰς τὴν ζωήν μου ὅτι τὸ παιδίον αὐτὸ εἶναι εἰλικρινές, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, κτυπῶν τὴν τράπεζαν.

— Καὶ ἐγὼ βάζω τὸ κεφάλι μου πῶς εἶναι κατεργάρης, ἀπήντησεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ, γρονθοκοπῶν ἐπίσης τὴν τράπεζαν.

— Θὰ ἴδωμεν, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, καταστέλλων κίνημά τι ὀργῆς.

— Ναὶ, θὰ ἴδωμεν, ἀπήντησεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ εἰρωνικῶς μειδιῶν, θὰ ἴδωμεν πολὺ καλά.»

Ἡ τύχη ἔφερε νὰ εἰσέλθῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ κυρία Μπέντγουιν, κρατοῦσα μικρὸν δέμα βιβλίων, τὰ ὁποῖα ὁ κύριος Μπράουνλω ἠγόρασε τὴν πρωΐαν ἀπὸ τὸν αὐτὸν βιβλιοπώλην, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος· τὸ ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ τοῦ γραφείου.

«Εἰπέτε εἰς τὸν ὑπάλληλον νὰ περιμένῃ, κυρὰ Μπέντγουιν, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω· ἔχει νὰ πάρῃ μερικὰ ὀπίσω.

— Ἔφυγε, σὲρ, ἀπεκρίνατο ἡ κυρία Μπέντγουιν.

— Φωνάξατέ τον, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, δὲν ἤθελα νὰ φύγῃ. Ὁ βιβλιοπώλης δὲν εἶναι πλούσιος καὶ τὰ βιβλία εἶναι ἀπλήρωτα. Ἔπειτα καὶ μερικὰ πρέπει νὰ ἐπιστραφῶσι.»

Ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὴν ἔξω θύραν, ὁ Ὄλιβερ διέτρεξε τὴν ὁδὸν κατὰ τὴν μίαν διεύθυνσιν, ἡ ὑπηρέτρια κατὰ τὴν ἑτέραν, ἡ δὲ κυρία Μπέντγουιν ἱσταμένη εἰς τὸ κατώφλιον ἐφώναζε πάσῃ δυνάμει τὸν ὑπάλληλον· ἀλλ' οὗτος εἶχεν ἀπομακρυνθῇ καὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸν ἴδωσι.

«Τοῦτο μὲ δυσαρεστεῖ πολὺ, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω· πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἐπεστρέφοντο ἀπόψε τὰ βιβλία.

— Στείλατέ τα μὲ τὸν Ὄλιβερ, εἶπεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ σαρκαστικῶς· θά τα ἀποδώσῃ εὐσυνειδήτως, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία.

— Ναὶ, σὲρ, ἄφετέ με νά τα ὑπάγω ἐγώ, σᾶς παρακαλῶ, εἶπεν ὁ Ὄλιβερ· θὰ ὑπάγω τρέχων.»

Ὁ γέρων κύριος ἡτοιμάζετο νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἔπρεπε νὰ ἐξέλθῃ ὁ Ὄλιβερ· ἀλλ' ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ ἔδειξε τόσῳ κακεντρεχῶς, ὥστε ὁ κύριος Μπράουνλω ἀπεφάσισε νὰ ἀθέσῃ εἰς τὸ παιδίον τὴν ἐντολὴν ἐκείνην καὶ νὰ ἀποδείξῃ οὕτως εἰς τὸν γέροντα φίλον του πόσον αἱ ὑποψίαι του, ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα τοὐλάχιστον, ἦσαν ἀβάσιμοι.

«Ὕπαγε, φίλε μου, εἶπε τῷ Ὄλιβερ· τὰ βιβλία εἶναι εἰς ἓν κάθισμα πλησίον τῆς τραπέζης. Πήγαινε νά τα φέρῃς.»

Ὁ Ὄλιβερ, περιχαρὴς διότι προσέφερεν ὑπηρεσίαν τινὰ, ἐπανῆλθε τάχιστα μὲ τὰ βιβλία ὑπὸ μάλης, καὶ τὸ κασκέττον του ἔχων ἀνὰ χεῖρας ἀνέμενε τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου Μπράουνλω.

«Νὰ εἴπῃς, εἶπεν οὗτος βλέπων ἀτενῶς τὸν κύριον Γκρίμγουιγκ, ὅτι ἐπιστρέφεις τὰ βιβλία αὐτὰ ἐκ μέρους μου καὶ ὅτι θέλεις νὰ τῷ πληρώσῃς τὰς τέσσαρας λίρας καὶ ἡμίσειαν, τὰς ὁποίας τῷ ὀφείλω. Ἰδοὺ ἓν τραπεζικὸν γραμμάτιον πέντε λιρῶν· θὰ φέρῃς λοιπὸν ὀπίσω δέκα σελίνια.

— Δὲν θὰ κάμω περισσότερον ἀπὸ δέκα λεπτὰ, σὲρ,» ἀπεκρίθη ὁ Ὄλιβερ ζωηρῶς. Ἔβαλε τὸ τραπεζικὸν γραμμάτιον εἰς τὸ θυλάκιόν του, ἐκόμβωσε τὸν χιτῶνά του ἕως ἐπάνω, ἔθηκεν ἐπιμελῶς τὰ βιβλία ὑπὸ μάλης, ἐχαιρέτησεν εὐσεβάστως καὶ ἐξῆλθε. Ἡ κυρία Μπέντγουιν συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τῆς ἔξω θύρας, ὅπως τῷ περιγράψῃ ἀκριβῶς τὸν συντομώτερον δρόμον καὶ τῷ εἴπῃ τὸ ὄνομα τοῦ βιβλιοπώλου καὶ τὸ τῆς ὁδοῦ, ἅτινα πάντα ὁ Ὄλιβερ εἶπεν ὅτι κάλλιστα ἐνόησε· καὶ ἀφ' οὗ ἐπανειλημμένως συνέστησεν αὐτῷ νὰ προσέχῃ μὴ κρυολογήσῃ, ἡ συνετὴ πρεσβῦτις τὸν ἀφῆκεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐξέλθῃ.

«Τὸ ἀγαπητὸν παιδί! εἶπε παρακολουθοῦσα αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν· δὲν εἰξεύρω διατί, ἀλλὰ δὲν ἤθελα νὰ τὸ ἀφήσω καθόλου ἀπὸ τὰ 'μάτια μου.»

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Ὄλιβερ ἐστράφη καὶ ἔνευσεν αὐτῇ χαριέντως πρὸς ἀποχαιρετισμὸν προτοῦ κάμψῃ τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ· ἡ πρεσβῦτις ἀνταπέδωκε τὸν χαιρετισμὸν μειδιῶσα, ἔκλεισε τὴν θύραν καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της.

«Ἄς ἴδῶμεν, εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω, ἐξαγαγὼν τὸ ὡρολόγιόν του καὶ θεὶς αὐτὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης· θὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ εἴκοσι λεπτὰ τὸ πολύ· ἕως τότε θὰ νυκτώσῃ.

— Σπουδαίως λοιπὸν νομίζετε ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ; ἠρώτησεν ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ.

— Ἀμφιβάλλετε λοιπὸν περὶ τούτου;» εἶπεν ὁ κύριος Μπράουνλω μειδιῶν.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας ἐβασάνιζεν ὑπερβολικὰ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὸν κύριον Γκρίμγουιγκ, τὸ δὲ πλῆρες ἐμπιστοσύνης μειδίαμα τοῦ φίλου του ἐνίσχυσε τὴν διάθεσιν ταύτην.

«Ναί, ἀμφιβάλλω, εἶπε κτυπῶν διὰ τοῦ γρόνθου τὴν τράπεζαν. Τὸ παιδὶ φορεῖ καινουργὲς ἔνδυμα, κρατεῖ εἰς τὰ χέρια του βιβλία ἀξίας καὶ ἔχει εἰς τὸ θυλακιόν του τραπεζικὸν γραμμάτιον πέντε λιρῶν. Θὰ ὑπάγῃ νὰ ἐνταμώσῃ τοὺς παλαιούς του φίλους, τοὺς κλέπτας, καὶ θά σε περιπαίζῃ. Ἐὰν ζαναπατήσῃ τὸ πόδι του ἐδῶ, νὰ φάγω τὸ κεφάλι μου!»

Καὶ λέγων ταῦτα ἐπλησίασε τὸ κάθισμά του εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ οἱ δύο φίλοι ἔμειναν ἐν σιωπηρᾷ προσδοκίᾳ, τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχοντες ἐπὶ τοῦ ὡρολογίου. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὡς καταδεικνύον τὴν σπουδαιότητα ἣν περιάπτομεν εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν, ὅτι ὁ κύριος Γκρίμγουιγκ, ἂν καὶ οὐδόλως ἦτο κακός, καὶ τοὐναντίον μεγάλως θὰ ἐλυπεῖτο ἐνδομύχως ἂν ὁ φίλος ἐγίνετο θῦμα δόλου, ἐπεθύμει διακαῶς νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ ὁ Ὄλιβερ· οὕτως ἐξ ἀντιλογιῶν ἐζυμωμένη εἶναι ἡ ψυχή μας!

Ἡ νὺξ ἐπῆλθε βαθμηδὸν καὶ μόλις διεκρίνοντο οἱ δεῖκται τοῦ ὡρολογίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

Ἐν ᾧ φαίνεται πόσον φιλοστόργως ἠγάπων τὸν Ὄλιβερ ὁ ἀστεῖος γέρων Ἑβραῖος καὶ ἡ δεσποινὶς Νάνσυ.

Ἐν τῇ σκοτεινῇ αἰθούσῃ ἐλεεινοῦ τινος καπηλείου κειμένου ἐν τῷ ῥυπαρωτέρῳ μέρει τοῦ Λίττλ Σάφρον Χίλλ, ζοφερᾶς τρώγλης, ἐν ᾗ τὸν χειμῶνα εἰς φανὸς φωταερίου ἦν ἀνημμένος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ εἰς ἣν οὐδέποτε κατὰ τὸ θέρος εἰσεχώρησεν ἀκτὶς ἡλίου, ἄνθρωπός τις ἐκάθητο ἔχων πρὸ αὐτοῦ κασσιτερίνην λάγηνον καὶ μικρὸν ποτήριον, εἰς βαθείας σκέψεις βεβυθισμένος καὶ ἰσχυρὰν ἀποπνέων ὀσμὴν οἰνοπνεύματος. Ἐκ τοῦ ἀπὸ κοινὸν βελοῦδον χιτῶνός του, ἐκ τῶν βελουδίνων περισκελίδων καὶ τῶν σανδαλίων του, ἐπιτήδειος ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος, καίτοι τὸ φῶς ἦτο ἀμυδρότατον, θἀνεγνώριζεν ἀμέσως τὸν Μπίλ Σάικς. Πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἔκειτο ἐξηπλωμένος κύων λευκόμαλλος καὶ ἐρυθρόφθαλμος, ὅστις ἄλλο δὲν ἔκαμνε ἢ νὰ καμμύῃ τὸν ὀφθαλμὸν παρατηρῶν τὸν κύριόν του καὶ νὰ λείχῃ κατόπιν τὸ ῥύγχος του, οὗ πλατεῖα καὶ αἱματόφυρτος πληγὴ ἐμαρτύρει πρόσφατον πάλην.

«Θὰ καθήσῃς ἥσυχο, ψοφίμι!» εἶπεν ὁ κύριος Σάικς, διακόπτων ἀποτόμως τὴν σιγήν. Τοσοῦτον ἦτο φαίνεται βεβυθισμένος εἰς συλλογισμούς, ὥστε καὶ μόνη ἡ κίνησις τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κυνὸς ἤρκει νὰ τὸν ταράξῃ· ἢ μᾶλλον ὁ ἐρεθισμός, ὁ ἐκ τῶν συλλογισμῶν ἐκείνων προερχόμενος, ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐκχυθῇ κατὰ τοῦ ἀκάκου ζώου. Ὅπως ἂν ᾖ, ὁ Σάικς ἤρχισε νὰ βλασφημῇ τὸν κύνα του, καὶ ἐλάκτισεν αὐτόν.

Κατὰ γενικὸν κανόνα ὁ κύων οὐδέποτε πειρᾶται νὰ ἐκδικηθῇ τὰ κτυπήματα, ἅτινα λαμβάνει παρὰ τοῦ κυρίου του· ἀλλ' ὁ τοῦ Σάικς εἶχε, ὅπως καὶ ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ, πολὺ κακὸν χαρακτῆρα, καὶ ἀγανακτήσας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀθωότητός του, ἐπέπεσεν ἄνευ ἐνδοιασμοῦ κατὰ τοῦ λακτίσαντος αὐτὸν ποδὸς, ἐβύθισε τοὺς ὀδόντας εἰς τὸ σανδάλιον, τὸ ἐκίνησε μεθ' ὁρμῆς, καὶ κατόπιν ἔτρεξε νὰ κρυβῇ ὑπό τι θρανίον λίαν ἐγκαίρως, διότι ὁ κύριος Σάικς ἐσφενδόνισε κατ' αὐτοῦ τὸ κασσιτέρινον ἀγγεῖον.

«Ἤθελες νὰ δαγκάσῃς, ἔ; εἶπεν ὁ Σάικς, διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς ἁρπάζων τὰς πυρολαβίδας ἐκ τῆς ἑστίας, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας γυμνῶν μακρὰν μάχαιραν, ἣν εἶχε κεκρυμμένην ἐν τῷ θυλακίῳ του. Ἐδῶ, ψοφίμι! ἐδῶ! μὲ ἀκούεις;»

Ὁ σκύλος ἤκουσε πολὺ καλά, διότι ὁ κύριος Σάικς ἐκραύγαζεν ὡς κωφός· ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο ὅλως διόλου εὐδιάθετος νἀφίσῃ νά τον σκοτώσουν· ἔμεινεν ἐκεῖ ὁποῦ ἦτο, γρυλλίζων ἰσχυρότερον, καὶ συνέλαβε διὰ τῶν ὀδόντων τὸ ἄκρον τῶν πυρολαβίδων, ὅπερ ἔδακνε λυσσωδῶς.

Ἡ ἀντίστασις αὕτη ἐπηύξησε τὸν θυμὸν τοῦ κυρίου Σάικς, ὅστις γονατίσας ἤρχισε τὰ προσβάλλῃ τὸν κύνα μανιωδῶς. Τὸ ζῷον ἐπήδα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο μέρος γρυλλίζων καὶ ὑλακτοῦν. Ὁ ἄνθρωπος δὲ ὕβριζε, ἐβλασφήμει, ἐκτύπα. Ἦτο δὲ κίνδυνος μὴ ἡ πάλη ἀπέβαινεν ἀλεθρία διὰ τὸν ἕτερον τῶν μαχητῶν, ἐὰν δὲν ἠνοίγετο αἴφνης ἡ θύρα, δι' ἧς δι' ἑνὸς ἅλματος ἐδραπέτευσεν ὁ κύων, καταλιπὼν τὸν Μπίλ Σάικς μὲ τὴν μάχαιραν καὶ τὰς πυρολαβίδας ἀνὰ χεῖρας.

Διὰ κάθε μάλλωμα χρειάζονται πάντοτε δύο, λέγει παλαιά τις παροιμία. Ὁ κύριος Σάικς ἀγανακτήσας ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ κυνὸς, ἐπέρριψεν ὅλον τὸν θυμόν του ἐπὶ τοῦ εἰσελθόντος.

«Τί διάβολο ἔρχεσαι καὶ χώνεσαι μεταξὺ τοῦ σκύλου μου καὶ ἐμοῦ; ἠρώτησε, συνοδεύσας δι' ἀπειλητικοῦ σχήματος τὴν ἐρώτησίν του.

— Δὲν εἴξευρα, φίλε μου, δὲν εἴξευρα,» ἀπεκρίνατο ὁ Φέιγγιν ταπεινῶς.

Διότι ὁ εἰσελθὼν ἦτο ὁ Ἑβραῖος.

«Δὲν εἴξευρες, γεροκολασμένε! ἀνεφώνησεν ὁ Σάικς. Δὲν ἤκουσες λοιπὸν τὸν θόρυβον ὁποῦ ἐγίνετο;

— Δὲν ἤκουσα καθόλου, ἔτσι νὰ χαρῶ τὴν ζωήν μου, ἀπεκρίνατο ὁ Ἑβραῖος.

— Ἀλήθεια, τίποτε δὲν ἀκούει, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Σάικς σαρδώνιον γελῶν. Παντοῦ χώνεις τὴν μύτην σου, χωρὶς νά σε καταλαμβάνῃ κανεὶς οὔτε ὅταν ἐμβαίνῃς οὔτε ὅταν ἐκβαίνῃς.

Πολὺ ἤθελα, Φέιγγιν, νὰ ἦσο εἰς τὴν θέσιν τοῦ σκύλου μου πρὸ μικροῦ.

— Καὶ διατί; ἠρώτησεν ὁ Ἑβραῖος μετὰ βεβιασμένου γέλωτος.

— Διότι ἡ κυβέρνησις, ἡ ὁποία προστατεύει τὴν ζωὴν κατεργαρέων ὡς ἐσέ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχεις ὅσην καρδίαν ἔχει ἕνα βρωμόσκυλο, ἀφίνει τὸν καθένα νὰ σκοτώνῃ τὸν σκύλον του ὅταν τοῦ ἔρχεται ὄρεξις, ἀπεκρίνατο ὁ Σάικς, βάλλων τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην μὲ τρόπον λίαν ἐκφραστικόν. Νά, διατί.»

Ὁ Ἑβραῖος ἔτριψε τὰς χεῖρας καὶ καθήτας πρὸ τῆς τραπέζης προσεποιήθη ὅτι γελᾷ διὰ τὸν ἀστεϊσμὸν τοῦ φίλου του. Οὐχ ἧττον εὑρίσκετο εἰς πρόδηλον ἀμηχανίαν.

«Ἠήγαινε νὰ γελᾷς ἀλλοῦ, εἶπεν ὁ Σάικς καταθέτων τὰς πυρολαβίδας καὶ περιφρονητικῶς βλέπων τὸν Ἑβραῖον. Ἠήγαινε νὰ γελᾷς ἀλλοῦ, καὶ ὄχι ἐμπρός μου. Σὲ ἔχω εἰς τὰ χέρια μου, Φέιγγιν, καὶ ὁ διάβολος νά με πάρῃ ἂν τὸ κατορθώσῃς νὰ μοῦ γλυτώσῃς. Ἂν καρυδώσουν[1] ἐμὲ θὰ κάμω νὰ μὴ γλυτώσῃς καὶ σὺ τὸ καρύδωμα. Φυλάξου λοιπὸν ἀπὸ ἐμὲ καὶ πρόσεχέ με.

— Καλά, καλά, ἀγαπητέ μου, εἶπεν ὁ Ἑβραῖος. Εἰξεύρω ὅλα αὐτά. Ὅλους τοὺς κινδύνους καὶ ὅλα τὰ κέρδη τὰ ἔχομεν κοινά, Μπίλ.

— Χμ! ἔκαμεν ὁ Σάικς, ὡσεὶ ἐπείσθη περὶ τῆς ταὐτότητος τῶν συμφερόντων ἀμφοτέρων. Ἔ, λοιπόν, τί ἔχεις νά μου εἴπῃς;

— Ὅλα ἔγιναν ὅπως τὰ ἠθέλαμεν, ἀπεκρίνατο ὁ Φέιγγιν, καὶ νὰ τὸ μερίδιόν σου. Εἶναι μεγαλείτερον ἀπὸ ὅσον ἔπρεπε, ἀγαπητέ μου· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰξεύρω πῶς εἶσαι πολὺ ἄξιος καὶ θὰ κάμωμεν πολλαὶς δουλειαῖς....

— Ἔ, σώνουν πλέον αἱ φλυαρίαι, διακόψας αὐτὸν εἶπεν ὁ κλέπτης ἀνυπομόνως. Ἔλα, δός μου.

— Ναί, ναί, Μπίλ, μὰ δός μου καὶ καιρὸν, δός μου καιρὸν, ἀπεκρίνατο ὁ Ἑβραῖος κολακευτικῶς. Νά, αὐτὸ εἶναι τὸ μερτικόν σου.»

Καὶ συγχρόνως ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του παλαιὸν μανδήλιον, ἔλυσεν ἕνα μεγάλον κόμβον, καὶ ἔδειξε μικρὸν δεμάτιον τετυλιγμένον εἰς φαιὸν χάρτην, ὅπερ ὁ Σάικς ἥρπασεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Εἶτα τὸ ἤνοιξε καὶ ἤρχισε νὰ μετρῇ τὰ ἐν αὐτῷ χρυσᾶ νομίσματα.

«Αὐτὰ εἶναι ὅλα; ἠρώτησεν ὁ Σάικς.

— Ὅλα, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰουδαῖος.

— Δὲν ἄνοιξες καθόλου τὸ δέμα εἰς τὸν δρόμον διὰ νά μου λαδώσῃς[2] κἄνα δυὸ φλωριά; προσέθηκεν ὁ Σάικς μετὰ δυσπιστίας. Μή μου κάνῃς τὸν μισοκακόμοιρον. Δὲν εἶναι πρώτη φορὰ 'ποῦ μοῦ ἔφτιασες αὐτό. Κούνησε τὸ *μπιμπάμ*.»

Τοῦτο ἐσήμαινεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν «Κροῦσον τὸν κώδωνα.» Ἀκούσας τὸν ἦχον τοῦ κώδωνος, προσῆλθεν ἕτερος Ἑβραῖος, νεώτερος μὲν τοῦ Φέιγγιν, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπίσης βδελυρὸς καὶ ῥυπαρὸς ὡς οὗτος.

Ὁ Σάικς περιωρίσθη νὰ δείξῃ διὰ τοῦ δακτύλου τὴν κενὴν λάγηνον, ὁ δὲ Ἑβραῖος κατανοήσας πληρέστατα τὴν χειρονομίαν ἐξῆλθεν ὅπως τὴν γεμίσῃ, ἀφ' οὗ ἀντήλλαξε πρῶτον βλέμμα συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Φέιγγιν, ὅστις ὕψωσε πρὸς στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμούς, ὡσεὶ περιέμενε τοῦτο, καὶ ἀπεκρίθη κατανεύσας ἐλαφρὰ τὴν κεφαλήν. Ὁ Σάικς δὲν παρετήρησε τοῦτο, ἀσχολούμενος νὰ δέσῃ τοὺς ἱμάντας τῶν σανδαλίων του, οὓς εἰς κακὴν κατάστασιν ἔθεσεν ὁ σκύλος του. Εἶναι δὲ πολὺ πιθανὸν ὅτι ἐὰν ἔβλεπε τὰ βλέμματα ἐκεῖνα, οὐδὲν αἴσιον δι' ἑαυτὸν θὰ προοιωνίζετο.

«Εἶναι κἀνεὶς ἐδῶ, Μπάρνυ, ἠρώτησεν ὁ Φέιγγιν, μὴ ὑψῶν τώρα τοὺς ὀφθαλμοὺς διότι ἔβλεπεν ὁ Σάικς.

— Οὔτε ψυχή, ἀπεκρίνατο ὁ Μπάρνυ, οὗ οἱ λόγοι, εἴτε ἐξήρχοντο ἐκ τῆς καρδίας εἴτε μή, πάντοτε ὅμως διήρχοντο διὰ τῆς ῥινός.

— Κάνεις; ἠρώτησεν ὁ Φέιγγιν μὲ ἔκπληξιν, δεικνύουσαν ἴσως εἰς τὸν Μπάρνυ ὅτι ἠδύνατο ἀφόβως νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν.

— Κάνεις, μόνον ἡ κυρία Νάνσυ, ἀπεκρίνατο ὁ Μπάρνυ.

— Ἡ Νάνσυ, ἀνεφώνησεν ὁ Σάικς· ποῦ εἶναι; Ὁ διάβολος νά με πάρῃ ἂν δὲν τιμήσω αὐτὴν τὴν ἀξιόλογον νέαν ἀναλόγως τῶν προτερημάτων της.

— Διέταξε νὰ τῆς σερβίρουν ἕνα βραστό, προσέθηκεν ὁ Μπάρνυ.

— Πέ της νὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ Σάικς, κεράσας συγχρόνως ἐν ποτήριον οἰνοπνεύματος· πέ της νὰ ἔλθῃ.»

Ὁ Μπάρνυ εἶδε δειλῶς τὸν Φέιγγιν, ὡς θέλων τρόπον τινὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειάν του. Βλέπων δὲ ὅτι ὁ Ἑβραῖος οὐδὲ γρὺ ἔλεγε, ἐξακολουθῶν νὰ ἔχῃ προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς χαμαί, ἐξῆλθε, καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἐπανελθὼν εἰσήγαγε τὴν Νάνσυ, ἐνδύματα μαγείρου φέρουσαν, σκούφιαν, ποδιὰν, καλάθιον καὶ μακρὰν κλειδὰ εἰς τὴν χεῖρα.

«Ἤξερες τὸν τορὸ, ἢ ὄχι, Νάνσυ; ἠρώτησεν ὁ Σάικς προσφέρων αὐτῇ ἓν ποτήριον.

— Ναί, Μπίλ, ἀπεκρίνατο ἡ νέα, κενοῦσα αὐτό, τὸν ἠξέρα, ἀλλὰ βαργέστησα πλέον· ὁ μικρὸς κατεργάρης ἀρρώστησε καὶ ἦτον εἰς τὸ κρεββάτι καὶ....

— Ἄ! Νάνσυ, ἀγαπητή μου!» ἀνεφώνησεν ὁ Ἑβραῖος ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἴσως ὁ Ἑβραῖος συσπῶν τὰς πυρρὰς αὐτοῦ ὀφρῦς καὶ ἡμικλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐσκόπει νὰ δώσῃ εἰς τὴν Νάνσυ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπερέβη πᾶν ὅριον εἰς τὰς ἐκμυστηρεύσεις· ἡ λεπτομέ-

1. Ἀπαγχονίσωσι.
2. Κλέψῃς.

ρεια ὅμως αὐτὴ οὐδόλως ἐνδιαφέρει. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Νάνσυ δὲν ἐξηκολούθησε τὰς ἀποκαλύψεις αὐτῆς, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐφιλοδώρησε τῷ Σάικς πολλὰ χαριέστατα μειδιάματα ἤλλαξεν ὁμιλίαν. Μετὰ δέκα περίπου λεπτὰ σφοδρὸς βῆξ κατέλαβε τὸν κύριον Φέιγγιν, ἀμέσως δὲ ἡ Νάνσυ ἐφόρεσε τὸ σάλιόν της, εἰποῦσα ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ πέλθῃ. Ὁ κύριος Σάικς παρετήρησεν ὅτι εἶχον νὰ κάμουν τὸν ἴδιον δρόμον μέχρι τινὸς, καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν συνοδεύσῃ. Ἀπῆλθον ὁμοῦ ἀκολουθούμενοι εἰς τινα ἀπόστασιν ὑπὸ τοῦ κυνὸς, ὅστις ἐξῆλθεν ἔκ τινος πλησίον αὐλῆς, εὐθὺς ὡς ὁ κύριός του ἀπεμακρύνθη ὀλίγον.

Ὁ Ἑβραῖος προέκυψε τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς θύρας, ὅτε κατέλιπε τὴν αἴθουσαν ὁ Σάικς, παρηκολούθησεν αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μέχρι τινὸς, ἀπειλῶν αὐτὸν διὰ τοῦ γρόνθου, καὶ φοβερὰς ἀρὰς ὑποτονθορύζων· εἶτα φρικαλέον γελάσας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρώτην θέσιν του παρὰ τὴν τράπεζαν, ὅπου ἐβυθίσθη εἰς τὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἀνάγνωσιν τῆς *Ἐφημερίδος τῶν δικαστηρίων*.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ὄλιβερ, οὐδαμῶς ὑποπτεύων ὅτι εὑρίσκετο τόσῳ πλησίον τοῦ ἀστείου γέροντος, μετέβαινεν εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον. Φθὰς εἰς Κλάρκενγουελλ ἠκολούθησε χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν οὐχὶ τὴν ὀρθὴν ὁδόν. Εἶχε φθάσει εἰς τὸ μέσον τῆς ἑτέρας ὁδοῦ, ὅτε ἐνόησε τὸ λάθος του· ἀλλ' εἰξεύρων ὅτι καὶ ἡ ὁδὸς ἐκείνη κατέληγεν εἰς τὸ μέρος εἰς ὃ μετέβαινε, δὲν ἔκρινε καλὸν νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλ' ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του ἔχων τὰ βιβλία ὑπὸ μάλης καὶ τρέχων μεθ' ὅλης τῆς ταχύτητος τῶν ποδῶν του.

Βαδίζων δὲ ἀνελογίζετο τὴν παροῦσαν εὐδαίμονα κατάστασιν αὐτοῦ, τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν θὰ ἠσθάνετο βλέπων ἤδη καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸν ταλαίπωρον μικρὸν Δίκ, ὅστις ἴσως κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, δερόμενος καὶ λιμώττων θὰ ἔκλαιε πικρῶς, ὅταν ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τῶν ὀνειροπολημάτων μία νέα κραυγάσασα μεγαλοφώνως·

«Ὦ! ὁ ἀδελφούλης μου!» Μόλις δ' ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδῃ τί τοῦτο ἐσήμαινε καὶ ἠσθάνθη δύο βραχίονας σφιγκτὰ περιπτύσσοντας αὐτόν.

«Ἄφετέ με, ἀνεφώνησεν ὁ Ὄλιβερ προσπαθῶν νὰπαλλαγῇ· ἄφετέ με ἥσυχον. Τί εἶναι; Διατί μὲ σταματᾶτε;»

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἡ νέα, ἡ κρατοῦσα αὐτὸν ἐνηγκαλισμένον, καὶ ἥτις ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα ἓν καλάθιον καὶ μίαν μεγάλην κλεῖδα, ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ καὶ νὰ θρηνῇ.

«Ὦ Θεέ μου! ἔλεγε· τὸν ἐπανεῦρον λοιπόν! Ὄλιβερ! Ὄλιβερ! ὦ, κακὸ παιδί, νὰ μὲ κάμῃς νὰ τραβήξω τόσους φόβους καὶ νὰ ὑποφέρω τόσα βάσανα! Ἔλα εἰς τὸ σπίτι μας τώρα, ἔλα. Δόξα σοι ὁ Θεός! τὸν ἐπανευρῆκα!»

Μετὰ τὰς ἀσυναρτήτους ταύτας ἐκφωνήσεις ἡ νεᾶνις ἐπανέλαβε τοὺς στεναγμοὺς καὶ τοὺς θρήνους, οὓς ἤρτυε διὰ νευρικῶν σπασμῶν τόσῳ σφοδρῶν, ὥστε πολλαὶ γυναῖκες παριστάμεναι ἐκεῖ ἠρώτησαν ὑπηρέτην τινὰ κρεωπωλείου λιπαρὰν καὶ στιλπνὴν ἔχοντα κόμην καὶ θεωροῦντα ἐπίσης τὴν σκηνήν, ἂν δὲν ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον νὰ τρέξῃ νὰ φέρῃ ἰατρόν. Εἷς ὁ ὑπηρέτης τοῦ κρεωπωλείου, ἥτις ἦτο φύσει ὀλίγον νωθρὸς, ἀπήντησεν ὅτι δὲν τὸ ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον.

«Ὦ! ὄχι, ὄχι, δὲν εἶναι ἀνάγκη, εἶπεν ἡ νεᾶνις, σφίγγουσα τὴν χεῖρα τοῦ Ὄλιβερ· εἶμαι τώρα κάπως καλλίτερα. Ἔλα, ἐμπρὸς, εἰς τὸ σπίτι, παληόπαιδο! ἐμπρός!

— Τί τρέχει, κυρία; ἠρώτησε μία τῶν γυναικῶν.

— Ὦ, κυρία μου, ἀπεκρίνατο ἡ νεᾶνις, ἔφυγεν εἶναι τώρα ἕνας μῆνας ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας, οἱ ὁποῖοι εἶναι τίμιοι ἐργάται, διὰ νὰ ὑπάγῃ ἴσως μὲ τίποτε κλέπτας καὶ κακούργους, καὶ ἡ μητέρα του κινδυνεύει νὰποθάνῃ ἀπὸ τὴν λύπην της.

— Κακορρίζικε! εἶπεν ἡ γυνή.

— Γύρισε γρήγορα 'ς τὸ σπίτι σου, γαϊδοῦρι! εἶπεν ἄλλη τις.

— Δὲν εἶμαι ἐγώ, ἀνεφώνησεν ὁ Ὄλιβερ κατατεθορυβημένος· δὲν τὴν γνωρίζω· δὲν ἔχω οὔτε ἀδελφὴν, οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα· εἶμαι ὀρφανὸς, κατοικῶ εἰς Πέντοβιλλ.

— Κίδες ἐκεῖ ἀναίδειαν! εἶπεν ἡ νεᾶνις.

— Πῶς! σεῖς εἶσθε; Νάνσυ! ἀνεκραύγασεν ὁ Ὄλιβερ ἰδὼν τὴν μορφὴν τῆς νέας ἥτις ἕως τότε ἵστατο ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ ὀπισθοδρομήσας ἐκθαμβος καὶ ῥρίττων.

— Βλέπετε λοιπὸν πῶς μὲ ἀναγνωρίζει! εἶπεν ἡ Νάνσυ, στραφεῖσα πρὸς τοὺς παρισταμένους. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀλλοιῶς. Θὰ λάβῃ κἀνεὶς τὴν καλωσύνην νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ τὸν ὑπάγω εἰς τὸ σπίτι μας; διότι ἀλλοιῶς θὰ κάμῃ νὰποθάνουν ὁ πατέρας του καὶ ἡ μητέρα του καὶ θὰ μὲ φέρῃ καὶ ἐμὲ εἰς ἀπελπισίαν.

— Τί διάβολο εἶναι ἐδῶ; ἀνεφώνησεν ἀνήρ τις ἐξελθὼν τοῦ καπηλείου καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ λευκοῦ κυνός. Πῶς! ὁ μικρὸς Ὄλιβερ! δὲν πηγαίνεις εἰς τὴν δυστυχισμένην τὴν μητέρα σου, παληομάγκα! Ἔλα! γρήγορα εἰς τὸ σπίτι!

— Δέν τους ἔχω τίποτε! Δέν τους γνωρίζω! Βοήθεια! βοήθεια! ἀνεφώνει ὁ Ὄλιβερ προσπαθῶν νὰ λυτρωθῇ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου.

— Βοήθεια! ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος· ἐγὼ ἔρχομαι εἰς βοήθειαν, χαμένε! Τί εἶναι αὐτὰ τὰ βιβλία ὁποῦ κρατεῖς; Κάπου θὰ τα ἔκλεψες βέβαια. Δός μου τα.»

Καὶ ἁρπάσας τὰ βιβλία, ἅτινα ἐκράτει τὸ παιδίον, κατήνεγκε διὰ τούτων ἰσχυρὸν κτύπημα κατὰ τῆς κεφαλῆς του.

«Καλὰ τοῦ κάμνει, εἶπεν ἄνωθεν ἐξ ἑνὸς παραθύρου εἷς θεατὴς τῆς σκηνῆς ταύτης· νὰ, ἔτσι πρέπει νὰ σωφρονίζωνται αὐτοὶ οἱ μάγκες.

— Σωστὸ εἶναι αὐτὸ, παρετήρησε χονδρός τις λεπτουργὸς, ἐπιδοκιμάζων ὅσα ὁ ἄλλος εἶπεν.

— Αὐτὸ θά του κάμῃ καλὸν, εἶπον αἱ δύο γυναῖκες.

— Καὶ βέβαια, ἐπανέλαβεν ὁ ἀνὴρ κτυπῶν ἐκ νέου τὸν Ὄλιβερ καὶ δράττων αὐτὸν ἐκ τοῦ περιλαιμίου. Ἐμπρὸς, μοσχομάγκα! Ἐδῶ, Τοῦρκο! προσοχὴ εἰς τὸ πρόσταγμα!»

Ἐξηντλημένον ἐκ τῆς προσφάτου ἀσθενείας του, ζαλισθὲν ἐκ τῶν κτυπημάτων καὶ τῆς αἰφνιδίου ἐκείνης προσβολῆς, φοβηθὲν ἐκ τῶν ἀπειλητικῶν κυνοζηθμῶν τοῦ κυνὸς καὶ τῆς βαναυσότητος τοῦ ἀνδρὸς, πρὸ πάντων δὲ καταληφθὲν ὑπὸ ἀπελπισμοῦ, διότι ἔβλεπεν ὅτι οἱ παριστάμενοι ἀκράδαντον εἶχον πεποίθησιν ὅτι ἀληθεῖς ἦσαν οἱ κατ' αὐτοῦ διισχυρισμοὶ τῆς Νάνσυ, — τί ἠδύνατο νὰ κάμῃ τὸ ταλαίπωρον παιδίον; Εἶχε νυκτώσει, ἡ δὲ συνοικία ἦν ἔρημος, ὥστε οὐδεμίαν βοήθειαν προσεδόκα καὶ πᾶσαν ἀντίστασιν ἔκρινε περιττήν. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐσύρθη εἰς λαβύρινθον στενῶν ὁδῶν, μετὰ ταχύτητος καθιστώσης ἀκαταλήπτους τὰς ἀσθενεῖς κραυγὰς ἀς ἐτόλμα νὰ ἐκπέμπῃ. Ἀλλὰ καὶ εὐδιάκριτοι ἂν ἦσαν, τίς θὰ προσέτρεχε λυτρωτὴς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐρήμοις ὁδοῖς;

. . . . . .

Οἱ φανοὶ τοῦ φωταερίου ἀνήφθησαν παντοχοῦ. Ἡ κυρία Μπέντγουιν μετ' ἀγωνίας ἀνέμενεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας· πολλάκις ἡ ὑπηρέτρια ἔτρεξε μέχρι τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ, προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ τὸν Ὄλιβερ, οἱ δὲ δύο πρεσβῦται φίλοι ἔμενον μετ' ἐπιμονῆς καθήμενοι ἐν τῷ γραφείῳ, καίτοι πυκνὴ σκοτία ἐπῆλθε, προσηλωμένους ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ὡρολόγιον.

Ἕπεται συνέχεια.

**Π

ΟΡΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥ

Γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι κατὰ συνήθειαν παραδόξως ἐπικρατήσασαν, πολλάκις πολλαὶ οἰκοδομαὶ ἢ μνημεῖα εἶνε γνωστὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπ' ὀνόματα ὅλως διάφορα τοῦ προσήκοντος αὐτοῖς, σύμφωνα δὲ συνήθως πρὸς τὸ σχῆμα ἢ τὴν θέσιν ὅπου ταῦτα ἵστανται, ἢ διαφόρους ἐπ' αὐτῶν παραστάσεις τῆς τέχνης, ὅταν τοιαῦται ὑπάρχωσιν, ὡς συνέβη εἰς τὸ Ὡρολόγιον τοῦ Κυρρήστου, τὸ κοινῶς *Λέρηδες* καλούμενον, ἢ καὶ πρὸς ἄλλας αὐτῶν σχέσεις. Τῶν ὀνοματοθεσιῶν τούτων ἐσφαλμένων τὸ πλεῖστον, πολλὰ ἐν Ἀθήναις ἔχομεν τὰ παραδείγματα· τὰ κατὰ τὸν λόφον λ. χ. τοῦ Μουσείου παλαιότατα ἐπὶ τοῦ βράχου οἰκήματα *φυλακὴ (ἢ σπηλιὰ)* τοῦ *Σωκράτους* οἱ πολλοὶ καλοῦσι, καὶ Πύλην τῆς ἀγορᾶς (ἀδιάφορον τίνος) τὴν πρόστασιν ἐκείνην τὴν τετράστυλον, τὴν Δωρικήν, τὴν ὄπισθεν τῶν ξυλίνων ἐρειπίων, ἅτινα *ἀγορὰ* τῆς πρωτευούσης καλοῦνται, καὶ *φανάρι τοῦ Διογένους* τὸ Λυσικράτειον, κ. ἄ. π. Καὶ πολλὰ μὲν τούτων τῶν ὀνομάτων αὐτὸς ὁ λαὸς ἐδημιούργησε καὶ διὰ τῆς ἀπὸ στόματος εἰς στόμα παραδόσεως διέσωσεν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ παρὰ λογίων ἐκπορευόμενα φαίνονται, τῶν χρόνων ἰδίᾳ, καθ' οὓς, ἀγνοουμένης ὅλως τῆς τοπογραφίας τῆς πόλεως, ἕκαστος εἰκῇ καὶ ἀνεξετάστως ὄνομα οἱονδήποτε ὡς ὀρθὸν παρεδέχετο.

Τῆς ἡμαρτημένης ταύτης ὀνοματοθεσίας θῦμα ἐγένετο καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ παρὰ τὸν Ἰλισὸν Ὀλυμπίου ἀψιδωτὸν ἐκεῖνο μνημεῖον τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, ἢ Ἄψις Ἀδριανοῦ ἔτι καὶ νῦν καλούμενον, λαβὸν δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔκ τε τοῦ σχήματος καὶ τῆς γειτνιάσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν παρακείμενον ναόν, πρὸς ὃν ὑπὸ πολλῶν ἐσχετίζετο, πᾶν ἄλλο πάντως ἢ ἢ ὅ,τι αἱ ἄνω ὀνομασίαι δηλοῦσιν, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς δείξομεν.

Οἰκοδομήματα ἀψιδωτὰ, αὐτὰ τοῦτο ἀψῖδες καλούμενα, ἠγείροντο συνήθως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὰς θριαμβευτικὰς ἐν Ῥώμῃ πομπὰς προσωρινῶς ἐκ ξύλου, εἶτα δ' ἀντὶ τούτων καθαιρουμένων, πολυτελῆ μαρμάρινα κτίσματα διαιώνιζον τὰ κατορθώματα τῶν θριαμβευόντων στρατηγῶν ἢ αὐτοκρατόρων· πλὴν τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα ἦσαν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλείτερα καὶ πλουσιώτερα τοῦ παρὰ τὸ Ὀλύμπιον, οὕτως ἀπαιτοῦντος τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ἠγείροντο ταῦτα, κατὰ πολὺ διαφόρου ἐκείνου δι' ὃν ἵσταται τὸ ἐν Ἀθήναις. Θριαμβευτικαὶ ἀψῖδες, οἵας ἀνωτέρω λέγομεν, σώζονταί τινες εἰς διάφορα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους μέρη· τοιαύτη ἡ ἐν Orange τῆς Γαλλίας ὑπ' ἄλλων μὲν τῷ Μαρίῳ καὶ ὑπ' ἄλλων τῷ Καίσαρι ἀποδιδομένη. Ἄλλαι τοιαῦται γνωσταὶ ἐν Ῥώμῃ εἶνε ἡ τοῦ Κωνσταντίνου, ᾠκοδομημένη ἐν μέρει ἐκ τῶν λειψάνων τῆς τοῦ Τραϊανοῦ, ἡ τοῦ Σεπτιμίου Σεουήρου καὶ Τίτου, ἧς τὰ ἀνάγλυφα εἰκονίζουσι τὰ κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ τοῦ Βενουέντου καὶ τῆς Ἀγκῶνος, τῷ Τραϊανῷ ἀφιερωμέναι, κ. π. ἄ.

Πᾶσαι αὗται φέρουσι πλουσίαν διακόσμησιν μετ' ἀναγλύφων παραστάσεων ἀναγομένων εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀνεγέρσεως αὐτῶν καὶ ἐπιγραφὰς ῥητῶς ἀναφερούσας τὸ πρόσωπον χάριν τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη ἡ ἄψις, ἐν μέρει δὲ καὶ τὴν πρᾶξιν ὑφ' ἧς παρακινούμενος ὁ λαὸς τοιαῦτα δείγματα εὐνοίας πρὸς τοὺς ἐπιφανεστέρους ἄνδρας παρεῖχεν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅμως οὔτε ἀνάγλυφοι παραστάσεις φαίνονταί που, οὔτε αἱ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσαι μονόστιχοι ἐπιγραφαὶ ἀναφέρονται εἰς πρᾶξιν ἔνδοξον, αὗται δ' αὗται δεικνύουσι σα-

φέστατα τὸν σκοπὸν τοῦ κτιρίου, ὅτι δηλ. ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ ὁρίου τῆς παλαιοτέρας καὶ νεωτέρας πόλεως ἀντὶ λίθου ἁπλοῦ, ὃν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι μετεχειρίζοντο οἱ Ἕλληνες. Ὥστε κατ' οὐδένα λόγον δὲν δυνάμεθα νὰ καλῶμεν τὸ μνημεῖον ἀψῖδα Ἀδριανοῦ, ὡς ἄλλην σημασίαν τῆς ὀνομασίας ταύτης ἐχούσης.

Πολὺ μακρὰν δ' ἀπέχει καὶ ἡ ἄλλη ὑπόθεσις καθ' ἣν ἐχρησίμευεν ὡς πύλη τοῦ περιβόλου τοῦ παρακειμένου ναοῦ· διότι ἐὰν ἦτο τοιαύτη ἔπρεπε νὰ συνέχηται ὀργανικῶς μετὰ τοῦ ναοῦ· οὐδ' ἴχνος ὅμως τοιούτου συνδέσμου φαίνεταί που, ὅλως δ' ἀνεξάρτητον τῶν πέριξ τὸ κτίσμα διατελοῦν, αὐτὸ τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφῶν τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν ἵστατο δηλοῖ. Ὥστε εἶνε οἰκοδόμημα ὅλως αὐθύπαρκτον ἀντὶ ὁρίου ἁπλοῦ, ἀντὶ σήλης, οἷαι, ὡς εἴπομεν, ἦσαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὧν μίαν πρό τινων ἐτῶν ἀποκαλυφθεῖσαν ἔχομεν ἐν τῷ Κεραμεικῷ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν *Ὅρος Κεραμεικοῦ* καὶ ἑτέραν ἐν ταῖς ὄπισθεν τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἐπ' ἐσχάτων γενομένας ἀνασκαφαῖς εὑρεθεῖσαν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν *Ὅρος κρήνης*, κ. ἄ. π. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος συνέπιπτεν ὁδὸς καὶ ὁ κατασκευάσας τὸν ὅρον ἐπεθύμει νὰ θέσῃ ὅριον ἀντάξιον τῶν κατ' ἐκεῖνο τῆς πόλεως οἰκοδομηθέντων, ἀψιδοειδῶς τὸν ὅρον τῆς ὁδοῦ ὑπερέτεινεν.

Τὸ μνημεῖον ἀποτελεῖται ἐκ δύο μερῶν, τοῦ κατωτέρου ἀψιδωτοῦ τοῦ καὶ μείζονος, καὶ τοῦ ἀνωτέρου, τοῦ καὶ ταπεινοτέρου, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ πλουσιωτέρα διακόσμησις τῆς Ἀττικῆς (Attica), τοῦ μικροῦ δηλ. ἐκείνου τοίχου τοῦ ὑπὲρ τὸ γεῖσον ἐπιστέφοντος τὰς Ῥωμαϊκὰς οἰκοδομάς. Ἀνήκει δὲ εἰς τὸν Κορινθιακὸν ῥυθμὸν, τὸν κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἀναπτυχθέντα, καὶ ἔχει ἀμφοτέρας τὰς προσόψεις ὁμοίας.

Τοῖχος ἰσοδομικὸς, ὑπὸ τεσσάρων περατούμενος παραστάδων, δύο κατὰ τὰ ἐξωτερικὰ ἄκρα μεγάλων, καὶ δύο κατὰ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἀποτελούμενον ἄνοιγμα τῆς ἀψῖδος, ἀποτελεῖ τὸ κατώτερον μέρος. Τῶν παραστάδων τὰ ἐπίκρανα μετὰ πολλῆς τῆς δεξιότητος συνενοῦσι τοὺς δύο ῥυθμοὺς, τὸν Κορινθιακὸν δηλ. καὶ Ἰωνικόν· διότι τὸ μὲν ὅλον ἀνήκει εἰς τὸν πρῶτον, κατὰ μέρη δὲ ἀναγνωρίζεται ἡ συνύπαρξις καὶ τοῦ δευτέρου ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὠῶν καὶ τῶν ἑλικοειδῶν βλαστῶν, τῶν μετὰ λεπτότητος μεγάλης κατεσκευασμένων· ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἐπικράνων τῶν ἐξωτερικῶν παραστάδων πλουσιώτερον εἶνε εἰργασμένα τῶν ἄλλων.

Ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν παραστάδων βαίνει τὸ τόξον τῆς ἀψῖδος ἁπλοῦν, ἄνευ τινὸς διακόσμου, διῃρημένον εἰς δύο ταινίας καὶ τερματιζόμενον ὑπὸ κυματίου. Ἐπὶ τοῦ ἰσοδομικοῦ τοίχου καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ τόξου ἐκτείνεται ταινία ἰσοϋψὴς τοῖς ἐπικράνοις τῶν ἐξωτερικῶν παραστάδων ὅλως ἀκόσμητος· ὑπὲρ δὲ ταύτην ἐπιστύλιον εἰς δύο ταινίας διῃρημένον. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἀψῖδος, μεταξὺ ἐσωτερικῆς παραστάδος καὶ ἐξωτερικῆς, ἵσταντο κίονες Κορινθιουργεῖς ἐπὶ βάσεων τετραγώνων ὑψηλῶν, δύο εἰς ἑκατέραν τῶν προσόψεων, ὡς δεικνύουσι τά τε λείψανα τῶν βάσεων τὰ πρὸ τῆς δυτικῆς προσόψεως κατὰ χώραν κείμενα, καὶ ἡ ἀκριβῶς ὑπὲρ αὐτὰ προεξοχὴ τοῦ ἐπιστυλίου ἐν εἴδει προμόχθου, ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ ὁποίου φαίνεται καὶ ἡ πρὸς συναρμογὴν κατωτέρου σώματος ὀπή.

Ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου στενὴ ταινία, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ζωοφόρον τῶν ναῶν, φέρει τὴν χαρακτηριστικὴν τοῦ μνημείου ἐπιγραφὴν, ἤτοι ἐπὶ μὲν τῆς Δυτικῆς προσόψεως:

Αἷδ' εἶσ' Ἀθῆναι Θησέως ἡ πρὶν πόλις,

ἐπὶ δὲ τῆς Ἀνατολικῆς:

Αἷδ' εἶσ' Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θησέως πόλις.

Μετὰ τὰ ἄνω γενικῶς εἰρημένα περιττὴν νομίζομεν πᾶσαν περαιτέρω ἑρμηνείαν τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, γνωστοῦ ἄλλως ὑπάρχοντος ὅτι σύνηθες ἦν τοῖς Ἕλλησι, παρ' ὧν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον, τὸ ἀναγράφειν ἐπὶ στηλῶν τοιαύτας ἐπιγραφὰς εἰς στίχους τριμέτρους ἰαμβικοὺς τὸ πλεῖστον· ἕτερον προχειρότατον παράδειγμα τοιούτων ἐμμέτρων ὁροθετικῶν ἐπιγραφῶν ἔχομεν τὰς ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου:

Τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἰωνία

καὶ:

Τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἰωνία.

Ἐν τούτοις, μεθ' ὅλην τὴν φανερὰν σημασίαν, ἣν παρέχουσιν αἱ ἐπιγραφαὶ, πολλαὶ πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἑρμηνεῖαι ἐδόθησαν εἰς αὐτὰς ἀφ' ὅτου ἐγένοντο γνωσταί.

Τὸ πρῶτον ἀναφερόμεναι ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ Ἀριστείδου τοῦ Σοφιστοῦ, ἀντεγράφησαν κατ' ἀρχὰς τὸ 1436 ὑπὸ Κυριακοῦ τοῦ Ἀγκωνίτου καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ις' αἰῶνος περιελήφθησαν ὑπὸ Οὐρβανοῦ τοῦ διδασκάλου τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ' ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσῃ γραμματικῇ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Εἴδομεν ἤδη ἐν τοῖς περὶ Ὀλυμπίου οἷαν στρεβλὴν ἑρμηνείαν τῶν ἐπιγραφῶν ὁ παρὰ Laborde ἀνώνυμος παρέσχεν, ὑπολαμβάνων, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν τότε χρόνων, τὸ Ὀλύμπιον ὡς *παλάτι* τοῦ Ἀδριανοῦ. Ὁ Babin, γράφων τὸ 1672 ἀναφέρει καὶ τὸν Ὅρον τοῦτον ὡς πύλην, αἱ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπιγραφαὶ δηλοῦσι, κατ' αὐτόν:

CE N'EST PLUS ICI LA VILLE DE THESEE, C'EST LA VILLE DES HADRIANS,

μεθ' ὃ ἐπάγει: «C'est le même Empereur qui bâtit Adrianople.» Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ δὲν δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ ποῖοι εἶνε αὐτοὶ οἱ Ἀδριανοὶ καὶ διατί ἕνα μετὰ ταῦτα ἀναφέρει. Δὲν γίνεται δὲ παντάπασι λόγος περὶ τῆς ἑτέρας τῆς ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου προσόψεως. Ἂν καὶ οὕτως ἐπιδεξίως ὅμως ἡρμήνευσε τὴν ἐπιγραφὴν ἀναφέρει καὶ ὡς πιθανὴν δέχεται καὶ οὗτος τὴν παράδοξον γνώμην καθ' ἣν μέχρι τῆς ἀκροπόλεως ἀπὸ τοῦ Ὄρους τούτου ἐξετείνετο σειρὰ κιόνων καὶ μέχρι τοῦ Λυκαβηττοῦ δὲ, ὅπου ἐσώζοντο δύο κίονες ἐκ ναοῦ τῆς Παλλάδος.

Ὁ δὲ Chandler τὸ ΑΙΔ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΙ παραδόξως ἀναγινώσκει «ἅΐδεις Ἀθῆναι»· ἐκ δὲ τῆς ὅλως ἐσφαλμένης ταύτης ἀναγνώσεως προῆλθεν ἡ τοῦ Οὐΐλκίου γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἐπιγραφὴ ἀναφέρεται εἰς τὸ μέρος τῆς πόλεως πρὸς ὃ εἶνε ἐστραμμένος ὁ θεατὴς ὅταν ἀναγινώσκῃ αὐτὴν, καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἀντίθετον ἦτο ἡ Ἀδριανούπολις.

Καὶ οὕτω μὲν ἔχουσι τὰ κατὰ τὰς ἐπιγραφάς. Ὑπὲρ δὲ ταύτας προκύπτει μικρὸν γεῖσον φέρον τοὺς συνήθεις ὑπ' αὐτὸ ὀδόντας, καὶ ἐπιστέφον τὸ μέχρις ἐνταῦθα ἐξικνούμενον κάτω μέρος τῆς ὅλης οἰκοδομῆς.

Ὑπὲρ τὸ γεῖσον τοῦτο καὶ ὀλίγον ἐσωτέρω τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ τοῖχος μικρὸς ὑπερτείνων εἶνε κυρίως ἡ Attica ἐν ταῖς ῥωμαϊκαῖς οἰκοδομαῖς καλουμένη· πλὴν ἐνταῦθα ὁ τοῖχος οὗτος, ἐν εἴδει ἀναβαθμοῦ ταπεινοῦ ὑψούμενος, φέρει ἄνω πλούσιον διάκοσμον.

Ἀκριβῶς δηλ. ὑπὲρ τὸ μέσον τῆς ἀψῖδος ἵσταται σηκόμορφον ἄνοιγμα ἀποτελούμενον ὑπὸ δύο κιονίσκων Κορινθιουργῶν εἰς ἑκατέραν τῶν προσόψεων ὑποβασταζόντων δύο ἀετώματα. Τὸ σηκόμορφον τοῦτο ἵδρυμα φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο τὸ πάλαι καθ' ὅλον τὸ βάθος αὐτοῦ ἀνοικτὸν, ὡς σήμερον, ἀλλ' ὅτι κατὰ πλάτος διὰ πλακῶν μαρμαρίνων διῃρεῖτο τὸ ὅλον καθέτως εἰς δύο ἴσας κόγχας καὶ οὕτω δύο μικροὶ ἀντικείμενοι σηκοὶ ἀπετελοῦντο. Τοῦ χωρίσματος λείψανον βεβαιότατον σώζεται εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος μαρμαρίνη πλὰξ λεπτὴ ὡσεὶ καταπέτασμα προέχουσα· τεκμήριον δ' ἀσφαλὲς τῆς δι' ὅλου τοῦ ὕψους καταφράξεως τοῦ ἀνοίγματος ἡ ἑκατέρωθεν ἄνωθεν ἕως κάτω ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ἀνοίγματος ἐγγλυφὴ, ἡ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὸ πάχος τῆς σωζομένης πλακὸς ἔχουσα.

Ἐσφαλμένως ἐδέχθησάν τινες ὅτι ἄφρακτον ἦτο τὸ ἄνοιγμα ἀρχικῶς καὶ ὅτι βραδύτερον εἰς πολὺ μετὰ ταῦτα χρόνους ἐτέθησαν τὰ χωρίσματα· διότι πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἐσώζοντο εἰς τὸ κάτω τοῦ ἀνοίγματος μέρος μάρμαρά τινα ὄρθια μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομήν· ἐκ τούτων δὲ τῶν μαρμάρων ὁρμώμενοί τινες προσέβαλον καὶ τὴν γνησιότητα τῆς ἄνω μνημονευθείσης πλακὸς καὶ προσεπάθησαν νὰ ἀποδείξωσι τὸ ἀκατάφρακτον τοῦ ἀνοίγματος.

Ἑκατέρωθεν τοῦ σηκομόρφου τούτου ἀνοίγματος τοῦ κατὰ τὰ μέρη αὐτοῦ σύμφωνα πρὸς τὸ Κορινθιουργὲς τοῦ ὅλου κοσμουμένου, διὰ τῶν ἀναλόγων ταινιῶν, ὀδόντων, σειρᾶς φατνωμάτων μικρῶν ὑπ' ἀμφότερα τὰ ἀετώματα, παρατείνεται τὸ θρίγκωμα στηριζόμενον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῶν παραστάδων τῶν ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ τοίχου τοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν μεταξὺ τῶν κιονίσκων ἀποτελοῦντος τὰς κόγχας, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐπὶ τετραγώνων παραστατῶν, φερόντων τὸ ἐπίκρανον καθαρὸν Κορινθιακὸν, ὡς καὶ αἱ παραστάδες, καθ' ὅλας δὲ τὰς πλευρὰς ἐσκαμμένων ἄνωθεν ἕως κάτω ἐν ἐπιμήκει τετραγωνικῷ σχήματι κοσμουμένῳ πέριξ κυματίῳ. Ἡ λοιπὴ διακόσμησις ἀκολουθεῖ τὸ κάτω μέρος, τῶν δ' ἀετωμάτων τὸ Δ. σώζει ἴχνος ἀκανθέμου.

Καὶ τὸ κτίριον τοῦτο ὑπέστη οὐκ ὀλίγας ἀλλοιώσεις· διότι ἐπὶ μακρὸν φαίνεται ὅτι ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν προσόψεων αὐτοῦ, τῆς Ἀν., ἀνεπαύετο κτίσμα νεώτερον, ὡς ἡ ἐπί τινα χρόνον ἀνάγνωσις τῆς ἑτέρας τῶν ἐπιγραφῶν, τῆς ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, μαρτυρεῖ, καὶ ἡ παράδοσις ἀναφέρουσα τὴν ἐκεῖ πρὸ τοῦ ὅρου ὕπαρξιν ναοῦ χριστιανικοῦ. Συμεὼν ὁ Καβάσιλας τὸ 1578 γράφων, ἀναφέρει μόνον τὴν τῆς Δ. προσόψεως ἐπιγραφὴν, βεβαιῶν οὕτω τὰ παραδεδομένα καθ' ἃ ναὸς, ὡς εἴπομεν, χριστιανικὸς εἶχεν ἱδρυθῆ ἐκεῖ πρὸ τοῦ ὅρου καὶ ἴσως εἰς τρόπον ὥστε ἐκαλύπτετο ἡ Ἀν. πλευρὰ ὑπό τινος τῶν τοίχων αὐτοῦ. Καὶ αὗτος δὲ πόλιν τὸν *Ὅρον ὑπολαμβάνων* ταῦτα περὶ αὐτοῦ λέγει: «Τοῦ δ' ἐξωτέρου (ἐν ᾧ καὶ βασίλεια διὰ μαρμάρων καὶ κιόνων μεγίστων, ἐφ' ὧν τῆς πόλης ἐπιγέγραπται μονόστιχον καὶ ἔστι σωζόμενον:

Αἷδ' εἶσ' Ἀθῆναι Θησέως ἡ πρὶν πόλις), τὸ τρίτον οἰκούμενον».

Φαίνεται δ' ὅτι οὐ πολὺ μετὰ ταῦτα ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ναὸς κατηδαφίσθη καὶ ἔμενον ὀλίγα μόνον ἐρείπια αὐτοῦ, ἴσως τὰ ἐν τῇ θέσει τοῦ Ὅρου ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Spon τὸ 1674 ἐκδοθέντι πίνακι τῶν Ἀθηνῶν φαινόμενα λείψανα πύλης ἀψιδωτῆς ἐκ λίθων μικρῶν κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ἰσοδομικοῦ τρόπου.

Οὕτω λοιπὸν τὸ μνημεῖον ἵσταται ἐκεῖ ὡς ὅριον καὶ ἔνδειξις, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἡλικίας τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς πόλεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἕτερον, ἅμα δ' ὡς ἐν ἀμίλλῃ ἀνατείνει τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν ὑπερηφάνων τῆς ἀκροπόλεως μαρμάρων, ἅτινα καθορίζουσι τὴν θέσιν του ὑπερηφάνως ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἐνδόξου βράχου των, μεθ' ὅλον δὲ τὸν ἐξαίρετον αὐτοῦ ἀρχιτεκτονικὸν διάκοσμον, μένει ὡσεὶ παραπονούμενον διότι ἡ τύχη ἐκεῖ κάτω, τόσον χαμηλὰ καὶ εἰς χρόνους οὕτω μακρυσμένους τὸ ἔρριψεν.

Ἰακ. Χ. Δραγατσης.

Παράσιτος ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ὁ ἱερεὺς, ὁ φροντίζων περὶ τοῦ σίτου, ἐξ οὗ προσφέροντο αἱ θυσίαι εἰς τοὺς θεούς· ὕστερον δὲ ἀπεδόθη ἡ προσωνυμία αὕτη εἰς πᾶν ὀργανικὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔζη ἀναλώμασιν ἄλλων.

ΑΘΗΝΑΙ ΚΑΙ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Πρὸς τιμὴν τῶν ἐπ' ἐσχάτων ἐν Φλωραντίᾳ τῆς Ἰταλίας ἐν συνεδρίῳ συνελθόντων ἀσιανολόγων προσέθηκε πολυτελὲς γεῦμα ὁ κ. Ῥόσσης, εἰς ὃ πλὴν ἄλλων παρεκάθησαν οἱ κκ. Ῥενὰν, Ῥὸθ, Οὐέβερ, δὲ Ῥοσνὺ, δὲ Γουβερνάτις καὶ ἄλλοι. Εἰς τὴν κατὰ τὸ γεῦμα ἐκεῖνο ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ κ. δὲ Σάγκτις γενομένην πρόποσιν ἀπήντησεν ὁ περίφυστος τοῦ Βίου τοῦ Ἰησοῦ συγγραφεὺς καὶ ὀνομαστὸς ἀσιανολόγος Ἐρνέστος Ῥενὰν ὡς ἑξῆς: Σ. τ. Δ.

Κύριοι,

Οἱ ξένοι οἱ προσκληθέντες εἰς τὸ καλὸν τοῦτο συμπόσιον, οὗτινος ἡ μνήμη θὰ μείνῃ ἐν πᾶσιν ἡμῖν βαθέως ἐντετυπωμένη, ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ ἀποκριθῶσιν εἰς τὴν ἔκφρασιν συναισθημάτων ἀντηχησάντων ἕως εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς ἑαυτῶν καρδίας. Ναὶ, ἐκ βάθους ψυχῆς χαίρομεν βλέποντες τὸ λαμπρὸν θέαμα ἔθνους συμπορευομένου ἐν πλήρει μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας ὁμοφωνίᾳ τὴν μεγάλην καὶ εὐγενῆ ὁδὸν τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας καὶ συνεπευφημοῦμεν ἀκούοντες τοὺς φιλελευθέρους λόγους ὑπουργοῦ διακηρύσσοντος ὅτι τὸ κοινῇ συμφέρον εἶνε ἀγαπόσπαστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐκδηλώσεων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς ἐκφάνσεσιν.

Χαιρετίζοντες δ' ὑμᾶς χαιρετίζομεν τὴν Ἰταλίαν, ἥτις ἔτι καὶ νῦν εἶνε ἐμπεπιστευμένη τὰ ὕψιστα τῆς ἀνθρωπότητος συμφέροντα. Πάντα τὰ ἔθνη ἔχουσι δόξαν ἰδίαν καὶ ἴδια καθήκοντα κατὰ λόγον τῶν ὅσων ἔπραξαν ἢ τῶν ὅσων θὰ πράξωσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς προόδου. Ἀλλ' ὑπάρχουσι δύο ἔθνη πρὸ τῶν ὁποίων πάντα τἄλλα, καίπερ ἔχοντα καὶ αὐτὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς ἱστορίας, ὀφείλουσι νὰ κλίνωσι τὴν κεφαλήν. Καὶ τοῦ μὲν ἑτέρου τῶν ἐθνῶν τούτων τοῦ πάλαι ποτὲ εὐκλεεστάτου ἡ σκιὰ μόνον οὕτως εἰπεῖν ἀπομένει τὰ νῦν, εἶνε δὲ τοῦτο ἡ Ἑλλὰς, τῆς ὁποίας ὅμως οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ σημερινὴ αὐτῆς κατάστασις μετὰ σεβασμοῦ πρέπει πάντοτε νὰ προφέρωμεν τὸ ὄνομα. Διότι ἡ Ἑλλὰς ἔπλασε τὴν τέχνην, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὅ,τι δῆλα δὴ ἀποτελεῖ τὴν ἀξίαν ἅμα καὶ τὸ θέλγητρον τοῦ ἡμετέρου βίου. Ἀλλὰ τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος κατ' ἐλάχιστον εἶνε κατωτέρα ἡ δόξα τῆς Ἰταλίας, ἐπειδὴ ἡ Ἰταλία συνετέλεσεν εἰς τὸ νἀναγεννηθῇ ὅ,τι ἔπλασεν ἡ Ἑλλάς.

Κατὰ τὴν ζοφερὰν ἐκείνην νύκτα τοῦ μεσαίωνος, ὅτε ἐπένθει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ καλὸν, ἡ Ἰταλία δὲν ἐπαύσατο ἀτενίζουσα πρὸς τὴν ἀρχαιότητα ὡς πρὸς πολικὸν ἀστέρα. Ἡ Ἰταλία ἀνεκάλυψεν οὕτως εἰπεῖν τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα, ἢ μᾶλλον τὴν κατενόησε, τὴν ἐμάντευσε διὰ τῆς ἰδιοφυΐας αὐτῆς· ἀναμνησθῆτε τῆς καλῆς ἐκείνης ἐπιστολῆς τοῦ Πετράρχου, ἐν ᾗ ἀφηγεῖται πόσον μελαγχολικῶς ἐστέναζε βλέπων τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου, τὰ ὁποῖα περιέβαλλε μὲν δι' ἀληθοῦς λατρείας, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νἀναγνώσῃ. Καὶ ὅμως ὁ μέγας ἀνὴρ κατενόει ἀναντιρρήτως τὰ θεῖα ἐκεῖνα ἔπη κάλλιον ἢ οἱ τόσοι σοφοὶ οἱ ἔκτοτε ἀτελεύτητα ὑπομνήματα γράψαντες εἰς ἑκάστην συλλαβὴν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας.

Καὶ τίς λοιπὸν πρωταγωνίστησεν ἐν τῷ ἔργῳ ἐκείνῳ τῷ θαυμαστῷ τῆς τῶν γραμμάτων Ἀναγεννήσεως, τίς ἐγένετο ὁ πρωτοστάτης τῆς ἀσυμβλήτου ἐκείνης ἐπαναστάσεως; Ἡ Φλωραντία, Κύριοι. Οὐδεμία ἄλλη πόλις πλὴν τῶν Ἀθηνῶν συνετέλεσε τόσον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ὅσον ἡ Φλωραντία. Ἐνταῦθα πρῶτον ἔμαθεν ὁ κόσμος τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἑκατὸν ἔτη πρὶν ἢ αὕτη διδαχθῇ ἀλλαχοῦ, ἡ δὲ ἐκμάθησις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἦτο τότε τὸ μέγιστον βῆμα πρὸς τὸν πολιτισμόν. Διότι τὸ ζήτημα ἦτο νὰ κατανοηθῇ καλῶς ἡ ἀρχαιότης, νἀντικαταστήσῃ ὁ ἀληθινὸς Πλάτων καὶ ὁ ἀληθινὸς Ἀριστοτέλης τὸν Πλάτωνα τὸν σοφιστικὸν καὶ τὸν βάρβαρον Ἀριστοτέλη.

Ὦ ἦσαν ἡμέραι λαμπραὶ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, ὅτε μὲ ὀλίγα βάκη ἀριστουργημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐνόει σχεδὸν πλέον οὐδ' αὐτὴ ἡ Ἑλλὰς, ἡ μεγαλοφυὴς αὕτη δημοκρατία ἀνεύρισκε τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνας τοῦ καλοῦ, ὅτε ὁ Μάρσιλος Φικῖνος μεταφράζων τὸν Πλάτωνα διήνοιγε πρῶτος τὰς αἰωνίους πηγὰς τῆς ἰδεολογίας! Ἀλλ' ἂν ἤθελον πλειότερον νὰ ἐπεκτείνω τὸν περὶ τῆς δόξης τῆς Φλωραντίας λόγον, ἔπρεπεν ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος νὰ συντάξω.... Ἱκανὰ ὅσα εἶπον. Ἂς πίωμεν, Κύριοι, εἰς τιμὴν τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις μετὰ τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο μήτηρ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ καλοῦ, εἰς τιμὴν τῆς περιδόξου Φλωραντίας, ἥτις θὰ συνδέσῃ τὴν δόξαν τοῦ παρελθόντος πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ μέλλοντος καὶ εἰς ἣν ὀφείλει ἕκαστος ἡμῶν ὅ,τι ἄριστον κέκτηται, τὰς λεπτοτέρας ἀπολαύσεις καὶ τὰ ὕψιστα διδάγματα.

Σ. Κ. Σ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΙΚΗ

Ὁ κ. Παῦλος Λεφὼρ ἐν ἄρθρῳ τινὶ δημοσιευθέντι ἐν τῇ Gazette des beaux-arts (φυλλ. Σεπτεμβρίου 1878) ὑπὸ τὸν τίτλον «Les écoles étrangères de peinture à l'Exposition», ποιεῖται μνείαν καὶ περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γραφικῆς, ἧς προϊόντα τινὰ ἐξετέθησαν ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων. Δυστυχῶς ὀσάκις πρόκειται περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς τέχνης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ φαντασία τοῦ συγγραφέως κριτικοῦ μεταφέρεται ἀκουσίως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχήν. Τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Φειδίου, τοῦ Ζεύξιδος καὶ λοιπῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν ἀμέσως παρουσιάζονται εἰς τὰ ὄμματα παντὸς κριτικοῦ, καὶ τότε τὰ ὀλίγιστα προϊόντα τῶν νέων καλλιτεχνῶν Ἑλλήνων ἀπέναντι τῆς τρομερᾶς ταύτης παραθέσεως πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τη-

ρήσωσι θέσιν ὁπωσοῦν ἔντιμον; Οἱ γάλλοι κριτικοὶ ὤφειλον, πιστεύομεν, ν' ἀναμνησθῶσι τί ἦτο ἡ τέχνη ἐν Ἑλλάδι πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν, ὅτε οἱ φιλόσοφοι τοῦ Λαμαρτίνου Πασάδες εἶχον τὰ ἀνάκτορά των ἐν αὐτοῖς τοῖς προπυλαίοις τῆς Ἀκροπόλεως. Τότε καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν Καλῶν Τεχνῶν εἶχε τέλεον ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν δούλων ἐκείνων γενεῶν· ὅπου δὲ ὁ Ἀπελλῆς ἔγραφε τὴν Ἑλένην του καὶ ὁ Ζεῦξις τὴν Ἀναδυομένην Ἀφροδίτην του, οἱ ἁγιογράφοι τῶν Ἀθηνῶν, χρησιμευόμενοι ἐκ τῶν βυζαντινῶν τύπων οὓς παρέλαβον ἀπὸ πολλῶν αἰώνων, κατειργάζοντο ὡς ἁπλοῖ χειρώνακτες τὰ εἰκονίσματα, τὰ ὁποῖα οἱ πιστοὶ ἠγόραζον ἀντὶ εὐτελοῦς ἀργυρίου, εἰς τὰ εἰκονίσματα δὲ ταῦτα ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἱερέως ἔδιδε κῦρος καὶ ἁγιότητα, ἀφοῦ ἡ τέχνη ἦτο ἀνίκανος νὰ χορηγήσῃ αὐτοῖς ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην καλλιτεχνικὴν ἀξίαν. Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν χώρᾳ μετὰ παρέλευσιν μόλις τεσσάρων δεκάδων ἐνιαυτῶν, ἐν μέσῳ μυρίων ἀνυπερβλήτων δυςχερειῶν ἃς ἐγέννησε φυσικῷ τῷ λόγῳ ἡ ἐρήμωσις τῆς τυραννίας καὶ ἡ καταστροφὴ ἑπταετοῦς πολέμου, ἐν χώρᾳ τοιαύτῃ, λέγομεν, ἠκούσθη καὶ πάλιν τὸ ὄνομα τῆς Τέχνης, καὶ κυβέρνησις δὲ καὶ ἰδιῶται καταγίνονται ὅπως ἀναστήσωσιν ἐκ τοῦ θανάτου τὴν δοξάσασαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα τέχνην. Ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ χρονικῷ διαστήματι ἀνιδρύθη, πρὸς τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν, Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἔνθα ἡ Ζωγραφικὴ καὶ Γλυπτικὴ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν, ἀμφότεραι δὲ αἱ τέχναι αὗται διδάσκονται ὑπὸ Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, πλεῖστοι δὲ ἐξ ἁπάντων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος, τῆς τε δούλης καὶ ἐλευθέρας, φοιτῶσι τακτικῶς καὶ πονοῦσι πρὸς ἐκμάθησιν αὐτῶν, ἀντιπαλαίοντες οἱ πλεῖστοι πρὸς τὰς δυςχερείας ἃς πενία ἀδυσώπητος παρεμβάλλει αὐτοῖς. Τοῦ Σχολείου τούτου μαθηταὶ τῆς γραφικῆς ὑπῆρξαν καὶ ὁ κ. Αὐτρας καὶ ὁ κ. Γκίζης, ὧν τὰ ἔργα τιμῶσι σήμερον τὴν ἑλληνικὴν Ἔκθεσιν, καὶ περὶ ὧν ἅπαντες οἱ γράψαντες περὶ τῆς Ἐκθέσεως ἐκείνης ἐμνήσθησαν μετ' ἐπαίνων· καὶ ὁ κ. Πανταζῆς, ὅστις παρεδόθη ἀκολούθως εἰς τὴν Σχολὴν τῶν impressionistes, μαθητὴς τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ὑπῆρξε. Ὅπως εἴμεθα ὅμως δίκαιοι δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσωμεν ἐνταῦθα ὅ τι καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν παρετήρησαν, ὁπόσον ἄδικος καὶ καταστρεπτικὴ ἀποβαίνει ἡ τοιαύτη παράθεσις τῶν νεωτέρων πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας· ὁ δ' ἡμέτερος ἀρθρογράφος εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἄρθρου του ἀναγνωρίζων τὸ ἀτόπημα τοῦτο, ἀποφαίνεται ὅτι εἶναι μάταιον νὰ ἐπικαλώμεθα τὸ παρελθὸν, προκειμένου λόγου νὰ μελετηθῇ ἡ παροῦσα κατάστασις τῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Ἀλλὰ καιρὸς ἤδη ν' ἀφήσωμεν αὐτὸν τὸν κ. Λεφὼρ νὰ λαλήσῃ. Ἰδοὺ δὲ τί γράφει οὗτος περὶ τῶν γραφικῶν ἔργων τῆς ἐν Τροκαδέρῳ ἑλληνικῆς Ἐκθέσεως·

«Ἡ κλασικὴ χώρα τοῦ ἰδεώδους καλοῦ, ἡ χώρα τῶν ὑψηλοτέρων καὶ τελειοτέρων τῆς τέχνης ἐκδηλώσεων, εἶδεν ἀπὸ πολλῶν αἰώνων στειρευσάσας τὰς δημιουργικὰς αὐτῆς δυνάμεις. Ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἐπέζησεν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐθνῶν, αἰτία τούτου ἦν τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτῆς κτίρια καὶ αἱ ἀνεξίτηλοι ἀναμνήσεις τῆς ἱστορίας της. Δὲν εἶναι ἄρα μάταιον νὰ ἐπικαλώμεθα τὸ παρελθὸν ἀπέναντι τοῦ παρόντος;

Ἡ Ἔκθεσις τῆς Ἑλλάδος κατέχει ἐλάχιστον χῶρον ἐν τῷ Πεδίῳ τοῦ Ἄρεως. Μὴ ἔχοντες ἐντολὴν νὰ μελετήσωμεν τὰ τῆς γλυπτικῆς ἔργα, θέλομεν πραγματευθῆ περὶ ἐκείνων τῆς γραφικῆς, ἅτινα δὲν στεροῦνται οὔτε διαφέροντος οὔτε ἀξίας, μαρτυροῦσι μάλιστα ὅτι οἱ Ἕλληνες καλλιτέχναι ἔχουσιν ἔμφυτον τὸ αἴσθημα καὶ ἔμφυτον τὴν πρὸς τὸν χρωματισμὸν λατρείαν.

Ὁ κ. Ν. Αὐτρας, ὄνομα οὐχὶ παλὺ γνωστὸν ἡμῖν, εἶναι ὑπογεγραμμένος εἰς πολλοὺς ὡραίους πίνακας, ὧν αἱ ὑποθέσεις ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἠθῶν. Ἡ *ἁρπαγεῖσα νεᾶνις*, ἡ *Ὀργανή*, τὸ *Φίλημα*, ἡ *Παραμονὴ τοῦ νέου ἔτους*, εἶναι τοσαῦται εὐάρεστοι συνθέσεις, ἔχουσαι χρῶμα γλυκὺ καὶ διαυγές· ἐν ταῖς συνθέσεσι ταύταις παρατηροῦνται λευκά τινα θαρραλέως ἀποσπασθέντα ἐπὶ φωτεινοῦ ἐμβαδοῦ, καὶ τὰ λευκὰ ταῦτα δὲν στεροῦνται δυνάμεως οὔτε γλυκύτητος.

Ἐν τῷ πίνακι αὐτοῦ *Ἀρραβὼν ἐν Ἑλλάδι*, ὁ κ. Γκίζης ἐνεπνεύσθη ἐπίσης ἐκ τῶν πατροπαραδότων ἐθίμων· ὁ πίναξ αὐτοῦ, καλῶς συντεθεὶς καὶ μετὰ πολλῆς λεπτότητος γραφεὶς, ἔχει τὸν γενικὸν τόνον ὑπόξανθον καὶ καταλείπει τερπνοτάτην ἀνάμνησιν εἰς τὸν θεατήν. Ὁ κ. Γκίζης ἐξέθηκε συνάμα *μίαν κεφαλὴν ἄραβος*, σπουδῆν ὑψηλοῦ χαρακτῆρος καὶ ἰσχυρᾶς ἐκτελέσεως.

Ὁ κ. Θ. Ῥάλλης, εἷς τῶν μᾶλλον διακεκριμένων μαθητῶν τοῦ ἐργαστηρίου Jerome, ἀποστέλλει ἔργα ἐκ τοῦ προχείρου εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἡμῶν ἐκθέσεις. Ἡ *θαλαμηπόλος* τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ἡ Νάσλη *παίζουσα τὴν κιθάραν*, ἡ χορεύτρια Νουρμαχάλη καὶ *Μετὰ τὸν ἐνταφιασμόν*, ἀπαρτίζουσι τὸν κλῆρον αὐτοῦ ἐν τῷ Πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, καὶ ὁ κλῆρος οὗτος εἶναι καὶ λίαν ἀνθηρὸς καὶ λίαν κομψός.

Σημειοῦμεν ἐνταῦθα μίαν καλλίστην *Εἰκόνα γυναικὸς*, ἔργον τοῦ κ. Ῥίζου, μαθητοῦ τοῦ κ. Cabanel, καὶ ἑτέραν *Εἰκόνα ἀνδρὸς*, ἔργον τοῦ κ. Ξυδιᾶ, ἔχουσαν ἱκανὴν ἀξίαν διά τε τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως καὶ τοῦ χρωματισμοῦ.

Ὁ διαμένων ἐν τῇ Βελγικῇ κ. Πανταζῆς, ἀποστέλλει ἐνίοτε ἔργα του εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν Παρισίων, ἀκολουθεῖ δὲ τὰς εἰς τοὺς ἡμετέρους impressionistes προσφιλεῖς παραδόσεις. Αἱ ἀπα-

στολαὶ αὐτοῦ εἰσὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ζωγραφεῖ δὲ πρόσωπα, τοπεῖα, χιόνας καὶ θαλάσσας. Ὁ σπουδαιότερος τῶν πινάκων του φέρει τίτλον *Σκληρὰ ἀνάγκη*, πρόκειται δὲ περὶ μουσικοῦ δυστυχήσαντος καὶ παίζοντος εἰς τὰς ὁδοὺς βιολίον πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων εἰς τὸν βίον· ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δυστυχοῦς τούτου ἀναγιγνώσκονται λείψανα ἀξιοπρεπείας, ἥτις διαφαίνεται καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πενιχρᾷ αὐτοῦ θέσει. Ἡ σπουδὴ αὕτη, ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν σχολὴν τῶν πραγματιστῶν, ἔχει δεινὴν τὴν ἔκφρασιν καὶ ἰσχυρὸν τὸν χρωματισμόν».

Καὶ τοιαύτας μὲν κρίσεις ἐπιφέρει ὁ κ. Λεφὼρ περὶ τῶν ἐκτεθέντων ἔργων τῶν ἑλλήνων ζωγράφων· ἅπαντες δὲ ὅσοι ἔγραψαν περὶ αὐτῶν τὰς αὐτὰς ἢ παραπλησίας περίπου κρίσεις ἐπέφερον. Κυρίως τὰ ἔργα τῆς τέχνης, ὅπως ἀρέσκωσιν εἰς τοὺς δυναμένους νὰ κρίνωσι, πλὴν τῶν ἄλλων ἀπαραιτήτων ἀρετῶν, δέον πρὸ πάντων νὰ φέρωσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν σφραγῖδα τῆς πρωτοτυπίας, καὶ τοῦτο ὀφείλουσι καλῶς νὰ νοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι καλλιτέχναι. Πολὺ δὲ ἑλκύουσι τοὺς ἐπαίνους τῶν κριτικῶν αἱ συνθέσεις ἐκεῖναι αἵτινες λαμβάνονται ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, καὶ ἰδίως τῶν ἑλληνικῶν, διὰ τὸν λόγον ὅτι τοιαῦται συνθέσεις παρουσιάζουσιν ἀεί ποτε νέον τι εἰς τὰ ὄμματα τῶν Εὐρωπαίων. Τὰ ἑλληνικὰ ἔθιμα εἰσὶ μεταλλεῖον τὸ ὁποῖον μένει εἰσέτι ἀνεκμετάλλευτον, εὐφυὴς δὲ ζωγράφος δύναται νὰ ἐπινοήσῃ πληθὺν συνθέσεων ὅλως νέων καὶ πρωτοτύπων. Προτρέπομεν δὲ ἅπαντας τοὺς ἡμετέρους καλλιτέχνας νὰ μελετήσωσι καλῶς τὸν ἑλληνικὸν βίον καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἔργον νὰ ἐπιδοθῶσι· ἀπὸ τῆς μελέτης ταύτης δύναντοι ν' ἀρυσθῶσιν ὕλην πλουσίαν πρὸς ἄσκησιν τῆς γραφίδος των. Τοιούτῳ τρόπῳ μικρὸν κατὰ μικρὸν δύναται νὰ σχηματισθῇ ἀληθῶς ἑλληνικὴ τέχνη, δυναμένη νὰ παραβληθῇ ποτὲ πρὸς τὰς λοιπὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν. **

ΟΙ ΚΟΥΑΚΕΡΟΙ ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὴν ἐν Παρισίοις παγκόσμιον ἔκθεσιν ἐπεσκέφθη ἐσχάτως μεγάλη συνοδεία κουακέρων καὶ κουακεριδων.

Ἡ αἵρεσις αὕτη τῶν κουακέρων ἐγεννήθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ἱδρυθεῖσα τῷ 1647 ὑπὸ Γεωργίου Φὸξ, σανδαλοποιοῦ. Τῷ δὲ 1660 ἀπεβιβάσθησαν τὸ πρῶτον εἰς Ἀμερικὴν οἱ κουάκεροι ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν Γουλιέλμον Πὲν καὶ καταλαβόντες τὰς γαίας αἵτινες ἐκ τοῦ ἀρχηγοῦ ὠνομάσθησαν Πενσυλβανία. Εἶνε δὲ 300,000 χιλιάδες κουακέρων ἐν Ἀμερικῇ διακρινόμενοι ἐκ τῶν παραξένων αὐτῶν τρόπων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐνδυμάτων. Ἔχουσι πῖλον πλατύχειλον καὶ μέλαν φόρεμα ἄνευ κομβίων οἱ ἄνδρες, αἱ δὲ γυναῖκες φόρεμα μέλαν καὶ ποδιὰν πρασίνην. Οὐδέποτε ἀποκαλύπτουσι τὴν κεφαλὴν οὐδ' ἐνώπιον βασιλέων, πρὸς πάντας δ' ἀνεξαιρέτως λαλοῦσιν ἑνικῶς.

Οἱ κουάκεροι δὲν παραδέχονται μυστήρια, οὐδὲ λατρείαν τινὰ ἐξωτερικήν, οὐδ' ἐκκλησιαστικοὺς βαθμούς. Οὐδέποτε ὀμνύουσι, εἰς δὲ τὰ δικαστήρια προσερχόμενοι πιστεύονται ἐπὶ μόνῃ τῇ ἁπλῇ διαβεβαιώσει των. Δὲν θέλουσι νὰ πορευθῶσιν εἰς τὸν πόλεμον καὶ καταδικάζουσι τὸ θέατρον, τὴν μουσικὴν, τὰ τυχηρὰ παιγνίδια, τὸ κυνήγιον κλ. Εἶνε δὲ ἄνθρωποι ἀμέμπτων ἠθῶν, φιλάνθρωποι, ἔντιμοι ἔμποροι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλούσιοι.

Συνερχόμενοι ἐντὸς αἰθούσης ἄνευ τινὸς στολισμοῦ κάθηνται ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί, πολλὴν ὥραν ἀναμένοντες τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἄκρας σιγῆς ἀναπηδᾷ τις τῶν παρακαθημένων, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ, καὶ ἐκ τοῦ σπασμωδικοῦ τρόπου ὑπὸ τοῦ ὁποίου καταλαμβάνονται πάντα τὰ μέλη του, οἱ πάντες ἐννοοῦσιν ὅτι ὁ *κουάκερος*, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενος ὁ *τρέμων*, ἐνεπνεύσθη· λαλεῖ δὲ οὗτος ὥραν πολλὴν ἐκ τοῦ προχείρου, τοῦτον διαδέχεται δεύτερος, τρίτος, τέταρτος, οὕτως ὥστε πολλάκις δύναταί τις νὰ κούσῃ πέντε καὶ ἓξ λόγους κατὰ σειράν. Ἀλλ' ἐνίοτε ὅμως μάτην ἀναμένουσι τὴν ἔμπνευσιν πολλὰς ὥρας καὶ ἀναγκάζονται νὰ διαλυθῶσιν ἄπρακτοι.

Καὶ οἱ μὲν ἀκραιφνεῖς κουάκεροι περιορίζονται εἰς τοὺς λόγους καὶ μόνους, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν *τρεμόντων* ὑπάρχουσι καὶ αἱρετικοὶ, οἱ *χορεύοντες* λεγόμενοι. Οὗτοι κατοικοῦσι πεντήκοντα μίλια μακρὰν τῆς Νέας Ὑόρκης καταγινόμενοι εἰς τὴν γεωργίαν. Ἡ κοινότης δὲ αὐτῶν αὕτη σύγκειται ἐξ ἀνδρῶν μόνον καὶ γυναικῶν εὐρώστων καὶ ῥωμαλέων καὶ πολλαπλασιάζεται διὰ μόνου τοῦ προσηλυτισμοῦ. Τὴν ἡμέραν πάντες ἐργάζονται κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ μόνον τὴν Κυριακὴν συνέρχονται ἐν τῷ ναῷ. Ἡ μόνη δὲ ἱεροτελεστία αὐτῶν εἶνε τὸ νὰ χορεύωσι, τὸ νὰ περιστρέφωνται ταχύτατα, νὰ ᾄδωσι καὶ νὰ πηδῶσι, καὶ τοῦτο ἐξακολουθεῖ ἕως οὗ πάντες οἱ συνελθόντες καταπέσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ ναοῦ των ἀναίσθητοι ὑπὸ τοῦ καμάτου.

Οἱ κουάκεροι ἕνεκα τῶν παραξένων αὐτῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων πολλάκις κατεδιώχθησαν. Ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ ἐπὶ πολὺν χρόνον κατεκλείοντο ἐν τοῖς φρενοκομείοις ὡς παράφρονες νομιζόμενοι. Μόλις δὲ τῷ 1689 ἐγένετο ἀνεκτὴ ἡ αἵρεσις αὐτῶν καὶ τότε πλέον ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσιν ἐν ἀνέσει καὶ κατὰ τὴν ὄρεξίν των. Ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ πολὺ ὀλίγον ἠδοκίμησαν οἱ κουάκεροι, μόνον δὲ ἐν Ὁλλανδίᾳ ἵδρυσαν ἀποικίαν τῷ 1658 μέχρι σήμερον σωζομένην. Ἀλλ' ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω ἐν Ἀμερικῇ ἀκμάζει ἡ αἵρεσις αὕτη κατὰ τὰς κεντρικὰς Πολιτείας, μάλιστα δὲ ἐν Μαρυλάνδῃ καὶ Πενσυλβανίᾳ.

Τῷ 1843 κουάκερός τις Μίλλερ ὀνομαζόμενος ἤρξατο κηρύττων ὅτι ἤγγικεν ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὤφειλον μόνον περὶ τῆς σωτηρίας των νὰ μεριμνῶσι. Μάλιστα ὡρίσθη καὶ ἡ ἡμέρα τῆς συντελείας, ἤτοι ἡ 24 Ἀπριλίου τοῦ 1844, καθ' ἣν πάντες μὲν οἱ ἄνθρωποι ἔμελλον νὰ ἀναληφθῶσιν εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἡ δὲ γῆ ἔμελλε νὰ ἐξαφανισθῇ. Ὁ ἀγύρτης οὗτος παρήγγελλεν ὅτι πρέπει οἱ ἄνθρωποι τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ συναθροισθῶσιν ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὄρους, ὥστε νὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα τοῦ Οὐρανοῦ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐφάνησαν ἐκτεθειμένα ἐν τοῖς ἐμπορικοῖς καταστήματι τῆς Νέας Ὑόρκης μακρὰ φορέματα λευκὰ μετὰ ἐπιγραφῶν *φορέματα τῆς Ἀναλήψεως*. Πᾶς πιστὸς ὤφειλε νὰ ἐνδυθῇ τοιαύτην στολὴν ἵνα ἀναβῇ εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ χάριτος καὶ κοσμιότητος. Ἀναφέρεται δὲ καὶ ὅτι πλεῖστοι ἔμποροι ἐπέγραψαν ἐπὶ τῆς θύρας τῶν καταστημάτων των ὅτι: *Ἕνεκα τῆς συντελείας τοῦ κόσμου δίδονται τὰ ἐμπορεύματα δωρεάν*. Καὶ οἱ διαβάται εἰσερχόμενοι ἐξέλεγον ὅ τι ἤθελον χωρὶς νὰ ἀποτίσωσι τὴν τιμήν του. Τὴν δὲ μοιραίαν ἡμέραν πάντα τὰ ὄρη εἴκοσι καὶ πλέον μερῶν τῆς Συμπολιτείας ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ πιστῶν ἐνδεδυμένων τὴν τῆς Ἀναλήψεως στολήν. Ἀλλ' ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς ἐδέησε νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς πόλεις των κατηχυμένοι διότι ἔζων ἔτι. Ὁ δὲ ψευδοπροφήτης Μίλλερ οὐδὲν ἄλλο εἶπεν ἢ ὅτι: *Δυστυχῶς ἠπατήθην ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν*, καὶ οὐδέποτε πλέον ἐλάλησε περὶ τῆς προρρήσεώς του ταύτης. Ἀλλ' ὅμως πολλοὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσηλυτισθέντων ἔχουσιν ἔτι τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅσον οὔπω ἐκλείπει ὁ κόσμος καὶ διὰ τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον συναινοῦσι νὰ ἔχωσι πράγματα ἰδικά των.

Τῷ 1845 ἐξεδόθη *Ἱστορία τῶν Κουακέρων* ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τοῦ ἄγγλου συγγραφέως Βάγσταφτ. ***

Γνῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

11.

Οὐχὶ σπανίως τὰ πάθη παράγουσι πάθη ἀντίθετα. Ἡ φειδὼ, λόγου χάριν, τὴν ἀφειδίαν ἐνίοτε διαδέχεται, ἐκ δὲ τῆς ἀφειδίας ἡ φειδωλία ἀναβλαστάνει. Πολλάκις δὲ ἡ μὲν εὐστάθεια ἀπὸ μαλακῆς ψυχῆς πηγάζει, ἡ δὲ τόλμη δειλίας εἶναι προϊόν.

12.

Ὅσον καὶ ἂν προσπαθήσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ κρύψῃ τὰ πάθη αὐτοῦ ἐν δισιότητι κιβδήλῳ καὶ τιμιότητι ἐπιπλάστῳ, ταῦτα πάντοτε διαφαίνονται ὑπὸ τὰ ὕπουλα αὐτῶν καλύμματα.

13.

Ἡ φιλαυτία μᾶλλον τῶν δοξασιῶν ἢ τῶν ὀρέξεων αὐτῆς τὴν κατάκρισιν ἀνέχεται.

14.

Οἱ ἄνθρωποι οὐχὶ μόνον εὐκόλως ἐπιλανθάνονται τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῶν ὕβρεων, ἀλλὰ καὶ μισοῦσι τοὺς εὐεργετήσαντας αὐτοὺς, καὶ παύουσιν ἀποστρεφόμενοι τοὺς ὑβριστὰς αὐτῶν· διότι τὴν πρὸς ἀπόδοσιν τῆς εὐεργεσίας καὶ ἐκδίκησιν τῆς ὕβρεως προσπάθειαν νομίζουσι δουλείαν ἀφόρητον.

15.

Πολλάκις τῶν ἡγεμόνων ἡ μακροθυμία οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ τρόπος τις τοῦ πολιτεύεσθαι, πρὸς σαγηνείαν τῆς ἀγάπης τῶν λαῶν.

16.

Ἡ μακροθυμία, ἣν οἱ ἡγεμόνες ἐπιδεικνύουσιν ὡς ἀρετὴν, ἀσκεῖται, ἐνίοτε μὲν, ἐκ ματαιότητος, ἄλλοτε δὲ, ἐξ ἀκηδείας, πολλάκις δὲ ἐκ φόβου, καὶ σχεδὸν πάντοτε καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν αἰτίων ἕνεκα.

17.

Ἡ μετριοφροσύνη τῶν εὐτυχούντων προέρχεται ἐκ τῆς ψυχικῆς γαλήνης, ἣν εἰς αὐτοὺς ἐπιφέρει ἡ τύχη ἡ ἀγαθή.

18.

Μετριοφρονεῖ ὁ ἄνθρωπος φοβούμενος τὸν φθόνον καὶ τὴν καταφρόνησιν, ὧν κρίνονται ἄξιοι οἱ ἀπὸ τῶν ἰδίων εὐτυχημάτων μεθύοντες. Ἐκτὸς δὲ τούτου, μάταιος ὁ ἄνθρωπος ὤν, διὰ τῆς μετριοφροσύνης θέλει νὰ ἐπιδείξῃ τῆς διανοίας αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Τῶν δὲ εἰς ὕψος ἄκρον φθασάντων ἀνδρῶν ἡ μετριοφροσύνη ἐκδηλοῖ τὴν προσπάθειαν αὐτῶν, ὅπως φανῶσι κρείττονες τῶν εὐεργεσιῶν τῆς τύχης.

19.

Πᾶς τις δύναται νὰ φέρῃ τὰ τοῦ πλησίον κακά.

20.

Ἡ καρτερία τοῦ σοφοῦ οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἡ τέχνη, δι' ἧς αὐτὸς κατακλείει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸν τάραχον.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

⁺⁺⁺ Ὑπάρχουσι φιλίαι ἐπιζῶσαι αἰτήσεως χρημάτων· συγγένειαι ὅμως τοιαῦται εἶνε πολὺ σπανιώτεραι.

⁺⁺⁺ Ἡ φαντασία, οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ὅλαι ἐν γένει αἱ αἰσθήσεις ταξειδεύουσι. Μόνη ἡ καρδία μένει ἀκίνητος εἰς τὸν τόπον της, διότι περικλείει ἐν αὐτῇ ὁλόκληρον κόσμον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἀπένειμε κατ' αὐτὰς τὸν σταυρὸν τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς εἴς τινα νεάνιδα Ἰουλίαν Δοδοῦ καλουμένην, κατὰ τὸ 1870 διευθύντριαν τοῦ ἐν Πιθιβιέρῃ τηλεγραφικοῦ σταθμοῦ. Ἡ νεᾶνις αὕτη ἅμα μαθοῦσα ὅτι οἱ Πρῶσσοι ἐπέρχονται, φοβηθεῖσα ὅ τι ἀληθῶς μετ' οὐ πολὺ συνέβη, ἔσπευσε καὶ ἔκρυψε μέρος τῶν τηλεγραφικῶν συσκευῶν. Οἱ Πρῶσσοι ἅμα

εἰσελθόντες εἰς Πιθιβιέρην κατέλαβον τὸ γραφεῖόν της καὶ πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν ἐνέκλεισαν τὴν εἰκοσαέτιδα διευθύντριαν μετὰ τῆς μητρός της ἔν τινι δωματίῳ τοῦ πρώτου πατώματος. Ἀλλ' ἐκεῖ ἡ Ἰουλία ἐξήγαγεν ἐκ τῆς κρύπτης τὴν τοῦ ἀποδέκτου συσκευὴν, ἔθηκεν αὐτὴν εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ σύρματος τοῦ διερχομένου ὑπεράνω τῆς οἰκίας καὶ ὑπέκλεπτε τὰ τηλεγραφήματα, ἅτινα οἱ Πρῶσσοι ἀπέστελλον ἀπὸ τῶν ἰσογείων. Ἕκαστον δὲ ὑποκλεπτόμενον τηλεγράφημα ἀπέστελλεν εὐθὺς πρὸς τὸν ἐν Πιθιβιέρῃ γάλλον ἔπαρχον, ὅστις καὶ αὐτὸς τὸ ἀπέστελλε δι' ἐπίτηδες ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γαλλικοῦ στρατεύματος, ὅπερ ἄνευ τῆς ἀνελπίστου ταύτης βοηθείας δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διαβῇ τὸν Λείγηρα, ἀλλὰ θὰ περιεκυκλοῦτο καὶ θὰ ἐρρίπτετο κατὰ τὴν Αὐρηλίαν. Σημειωτέον δ' ὅτι δύο τῶν ἀπεσταλμένων τούτων ἐφονεύθησαν καθ' ὁδὸν καὶ μόνος ὁ τρίτος ἔφθασεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Τοιαύτη ἡ φιλόπατρις πρᾶξις τῆς γεννάδος νεάνιδος, ἥτις οὐδόλως ἐδίστασε καί τοι ἤξευρεν ὅτι ἐὰν ἐσυλαμβάνετο θὰ ἐφονεύετο. Καὶ ἀληθῶς ἡ ὑπηρέτριά της ἀγορασθεῖσα δι' ὀλίγων χρημάτων ὑπὸ τῶν Πρώσσων προέδωκε τὴν κυρίαν της, ἥτις δικασθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολεμικοῦ δικαστηρίου κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἔμελλε δὲ νὰ τουφεκισθῇ ὅτε ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Πρώσσων ἡ εἴδησις τῆς ἀνακωχῆς.

Μετά τινας δὲ ἡμέρας ὁ πρίγκιψ Φρειδερῖκος Κάρολος θελήσας νὰ ἴδῃ τὴν ἡρωΐδα τὴν ἐπέπληξε διὰ τὴν *ἀσυνεσίαν* της, ἐκείνη δὲ τῷ ἀπεκρίθη ἁπλῶς· «εἴμεθα γαλλίδες, κύριε, καὶ ἐγὼ καὶ ἡ μήτηρ μου.»

Σημειωτέον δ' ὅτι δέκα γυναῖκες γαλλίδες φέρουσι νῦν τὸν σταυρὸν τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς ὡς ἀμοιβὴν ἐξόχων πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσιῶν. Μεταξὺ τούτων συγκαταλέγεται καὶ ἡ ζωγράφος Rosa Bonheur.

Κατὰ τὰς ἐφημερίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἐκ Βαγδατίου Ἀδιλὲ Χανοὺμ, ἥτις ἠκολούθησε τοὺς ἐκεῖθεν ἐθελοντὰς, ἀπενεμήθη ἐσχάτως τὸ παράσημον Μεδζιτιὲ δ' τάξεως.

〰 Ἀγγλική τις ἐφημερὶς γράφουσα περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ λόρδου Βήκονσφιλδ διηγεῖται πλὴν ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς:

«Ὁ πάππος τοῦ λόρδου Βήκονσφιλδ ἦτο συγγένειαρος τῶν κκ. Κλὰρκ, Ἄνστεδ καὶ συντροφίας, ὀπωροπωλῶν ἔν τινι μικρᾷ ὁδῷ. Τὸ δ' ὄνομα Δισραέλης ὑπάρχει ἔτι γεγραμμένον ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀπωροπωλείου. Ὁ πατὴρ τοῦ λόρδου Βήκονσφιλδ ἠγόρασε μετοχὴν τῆς συντεχνίας τῶν ὀπωροπωλῶν καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἐλάμβανε τὸ μέρισμα τῆς μετοχῆς του ταύτης. Μέχρι δὲ τῆς σήμερον καὶ ὁ υἱός του λαμβάνει τὸ εὐτελὲς μέρισμα τακτικῶς πορευόμενος εἰς τὸ ἐπιμελητήριον καὶ ὑπογράφων τὴν ἀπόδειξιν τῆς παραλαβῆς.»

〰 Αἱ ἐκ Σινικῆς περιγραφαὶ περὶ τῆς αὐτόθι ἐπικρατησάσης καὶ ἔν τισι τῆς χώρας ἐκείνης ἐπαρχίαις εἰσέτι ἐπικρατούσης σιτοδείας εἰσὶ τῷ ὄντι φοβεραί. Ὑπολογίζονται εἰς ἑπτὰ ἑκατομμύρια οἱ ὑπὸ τῆς πείνης ἀποθανόντες. Ἡ μεγαλειτέρα θραῦσις ἐγένετο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σχανζὶ, ἔνθα ἐπὶ δεκαεπτὰ ἑκατομμυρίων κατοίκων ἀπέθανον πέντε ἑκατομμύρια ἐν τῷ διαστήματι τοῦ παρελθόντος χειμῶνος. Ἡ κυβέρνησις τῆς αὐτοκρατορίας οὐδὲν ἄλλο μέτρον ἔλαβε κατὰ τοῦ κακοῦ τούτου ἢ τὸ νὰ διατάξῃ παρακλήσεις πρὸς διαφόρους τῆς Σινικῆς θρησκείας θεότητας. Εἴς τινα μέρη συνεκροτήθησαν μάχαι φονικαὶ διὰ τὴν κατοχὴν ὀλίγων σάκων ὀρυζίου. Ἐπαρουσιάσθησαν δὲ καὶ οὐκ ὀλίγα παραδείγματα ἀνθρωποφαγίας. Οἱ ἐν Σινικῇ παρεπιδημοῦντες ξένοι ἐδείχθησαν φιλάνθρωποι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλ' αἱ ἀγαθοεργίαι αὐτῶν ἐλάχιστα σχετικῶς θύματα τῆς πείνης ἔσωσαν. Δυστυχῶς προβλέπεται διά τινας ἐπαρχίας ἡ παράτασις τῆς σιτοδείας ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης ξηρασίας ἐπὶ ἓν ἔτι ἔτος, καὶ ἑπομένως ἡ σχεδὸν ἐντελὴς καταστροφὴ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν.

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Συμβουλαὶ πρὸς τοὺς ταξειδεύοντας διὰ σιδηροδρόμων.

Μὴ ἀνάβαινε ποτὲ εἰς τὴν ἅμαξαν τοῦ σιδηροδρόμου μηδὲ κατάβαινε πρὶν ἢ ἡ ἁμαξοστοιχία σταθῇ ἐντελῶς. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει καὶ ἡ ἐλαφροτάτη πτῶσις δύναται ν' ἀποβῇ θανάσιμος, ἐὰν τυχὸν οἱ πόδες σου περιπλακῶσιν εἰς τοὺς τροχοὺς τῆς ἁμάξης.

Μὴ προβάλλε τὴν κεφαλὴν εἴτε τὴν χεῖρα ἔξω τῆς θυρίδος τῆς ἁμάξης, διότι δυνατὸν νὰ κινδυνεύσῃς ἐὰν αἴφνης ἡ ἁμαξοστοιχία διέρχεται γέφυραν ἢ ἄλλα τινὰ ἐξέχοντα μέρη.

Πρόσεχε πολὺ μὴ γείνῃς αἴτιος πυρκαϊᾶς ῥίπτων ἀπροσέκτως ἐν τῇ ἁμάξῃ ἡμίσβεστον πυρεῖον ἢ σιγάρον.

Ἐὰν ἐπέλθῃ ἀπρόοπτόν τι δυστύχημα οἱονδήποτε μὴ ἐξέλθῃς, μηδὲ κύψῃς ἀπὸ τῆς θυρίδος, ἀλλὰ μένε ἐν τῇ ἁμάξῃ.

Τέλος καθ' ἅπαν τὸ ταξείδιον μὴ στηρίζου ἐπὶ τῆς θυρίδος πρὶν ἢ βεβαιωθῇς ὅτι εἶνε καλῶς κεκλεισμένη.

Αἱ συμβουλαὶ αὗται εἶνε, ὡς βλέπετε, εὔκολοι καὶ νὰ τὰς εἴπῃ τις καὶ νὰ τὰς ἐκτελέσῃ, καὶ πολὺ ὀλίγοι ἄνθρωποι τὰς ἀγνοοῦσι· ἀλλ' ὅμως πλεῖστοι ὅσοι τὰς παραμελοῦσιν εἴτε ἐξ ἀσυνεσίας ἀληθοῦς, εἴτε καὶ ἐξ ἐπιδείξεως, τόλμης καὶ θάρρους, ἥτις βεβαίως εἶνε ἄκαιρος καὶ ἄτοπος ἐπίδειξις ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ γινομένη.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14.